

№ 50 (259) 10 сіння 2001 г.

НАША НІВА

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пяцідзялкі

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

Змаганье за траціну грамадзтва

Перад з'ездам БНФ "Адраджэнне" Вінцук Вячорка адказвае на пытанні "НН"

"НН": Чые інтарэсы ў грамадзтве прадстаўляе БНФ і як зрабіць гэта, каб тая частка грамадзтва ўтрымліва-ла сваю партыю?

Вінцук Вячорка: У нас пераходнае грамадзтва і пераходныя функцыі дзяржавы. Сёння найважнейшая функцыя беларускай дзяржавы — вытрымліваць і забясьпечыць незаворотнасць беларускага незалежнага дзяржаўства, національна-культурнае пэрспэктывы беларускага народу. І гэта сёньня ёсьць найгалаўнейшы крытэр, паводле якога структуруеца палітычныя спектар. Іншыя крытэрыі: сацыяльныя, прафесійныя — безумоўна, таксама маюць значэнне, але яны выйдуть на першы план крыху пазнаньня, калі першая задача будзе выкананая. У звязку з гэтым Фронт сёньня рэпрэзэнтуе інтарэсы тых, хто стаіць за незалежную беларускую дзяржаву, якая вызнае сябе часткай эўрапейскай культуры і цывілізацыі. Паводле апошніх даследаванняў Незалежнага інстытуту сацыяльна-еканамічных і палітычных даследаванняў, 38% нашых грамадзян яў бачыць Беларусь самастойт, саматрываецца дзяржаўной адзінкай, яя апошніх падрэспектывы ў якіх бы там не было звязаў з усходнім суседам. Я думаю, што гэтыя людзі і ёсьць нашай электаральнай базай сёньня.

Калі гаварыць пра пэрспэктыву, то яна фармуецца ўжо зараз, гэта пэрспэктыва. Мы знаходзімся ў пераходным стапені, і нашае апрышица — гэта людзі, паводле Скарыны, сямі вызваленых мастацтваў, гэта кваліфікованыя работнікі, гэта дробныя прадпрымальнікі, гэта інтэлектуальныя эліты, сярдні мэнеджэрскі пласт. Вось жа якраз пры нармальному структураваным нашага грамадзтва і звязаніца натуральнае магчымасць утрымліваць сваю партыю, так, як у незалежнага грамадзтва — утрымліваць сваю газету — напрыклад, "Нашу Ніву".

"НН": Ці ставіць БНФ задачу згуртаваць вакол сябе дробныя націоналістичныя суполкі? Што гэта дало бы і якім чынам гэтага можна дабіцца?

В.В.: Я б фармуляваў у якасці нашай задачы гуртаванне ўсіх тых, хто мысьліць па-незалежніцку, у першую чаргу тых, хто ўтрымліваецца на іншых, — гэта інтэлектуальныя і мэнеджэрскія эліты, творчыя людзі. На пачатку сваёй біографіі Фронт абапіраўся якраз на апошніх. Цягам апошніх гадоў, калі Фронт заклікаваў сваю дзеяльніцу на палітычных кампаніях, што цалкам цармальная, трошкі прыгасла або стала менш відавочная такая супрацца, але я

думаю, што мы павінны яе актыўнавацца. Калі ж гаворка пра радыкальныя націоналістичныя арганізацыі, то мне здаецца, што яны павінны існаваць аўтаномна, яны выконваюць сваю функцыю па структураваным беларускага палітычнага поля, і гэта яя нашая функцыя.

"НН": Ці разглядаеца варыянт вяртання Пазыняка ў БНФ "Адраджэнне"?

В.В.: Зянон Пазыняк узначальвае Кансэрватыўна-хрысціянскую партыю, якая мае сваю праграму, свае канцептуальныя асновы ўзделу альбо няўзделу ў беларускім палітычным жыцці, і, шчыра кажучы, яны дастаткова адрозніваюцца ад націоналістичнай. Пакуль што я на бачу такую магчымасць, таму што гаворка павінна была бы ісці пра нейкое злыццё, а пра яго можа быць размовы.

"НН": Ці думаеце Вы пра магчымасць вылучыць сваёй кандыдатуры на наступных прэзыдэнцкіх выбараў?

В.В.: Фронт заўсёды прынцыпова праграмма выступаў за Беларусь як за парламэнтскую краіну, увогуле без прэзыдэнцкай пасады з моцным прэм'ерам. Альбо за пасаду прэзыдента як рэпрэзэнтантана краіны, як ёсьць у Нямеччыне, Ізраілі альбо Латвіі. У звязку з гэтым да прасвяльнення палітычнай ситуацыі я на бачу рэzonу адказацца на гэтае пытанні.

Запісаў Эдвард Людовіч

ХТО КІРУЕ Ў КРАМЛІ?

Каманда
Пуціна

Старонка 5.

ПАДПІСНЫ ІНДЭКС 63125

Ну, во!.. Толькі разабраўся — і ўжо пара дахаты...

Ёсьць справы, якія я ня могуць скончыцца посьпехам. Ня лёс, ня час. Місія Ганса-Георга Віка была адной з такіх. Нямецкі дыпламат сканчае сваю працу трохі стомлены ад Беларусі і раздражнёны на яе. Беларусь таксама разъвітваеца зь нямецкім разведчыкам крыйу раздражнёная на яго і стомленая. Якая будучыня чакае беларуска-нямецкія адносіны? Камэнтар рэдакцыі на старонцы 3.

Ланцуг у моцны мароз

Учора ў Менску паўтысячы чалавек узялі ўдзел у несанкцыяванай акцыі "Ланцуг неабыкавых людзей", які расцягнуўся ад плошчы Незалежнасці да Кастрычніцкай. Людзі трымалі партрэты звычайных палітыкаў. У Гомелі "Ланцуг" сабраў 50 чалавек, у Берасці — 30 чалавек. Берасцейская міліцыя затрымала траціну з іх.

Закрыеца частка літаратурных часопісаў

Урад прапануе аўяднані некаторыя культурніцкія і літаратурныя выданні. Сыпіс падрыхтаваны, застоецца, каб яго зацьвердзіць Лукашэнка. Адну з такіх "мэдыйягруп" могуць скласыць, напрыклад, "Крыніца" і "Маладосць". Дзяржава хадзела б паксама зэканоміць на "Нёмане", "Першавенце", "ЛіМе" і г.д.

Славамір
Адамовіч

Ня бойцеся стратіць прытомнасць, пакуль ня страчаны час, пакуль яшчэ Вы можаце развязаць на халаціку пас; пакуль яшчэ ёшто-колечы кахранку свайму паказаць, і сына ў садок адводзячы, можна ціха сказаць: "О божачка, як мне весела ад тых блакітных вачэй!" Здаецца, я ў неба ўзынесена зь яго невялікіх плячэй; здаецца, ізноў я дзячычына зь вялікою сьветлай касой і лёсу пукатая скрыніца напоўнена юной красой..."

Вершы Славаміра Адамовіча на старонцы 10

З новага году выходзім У ПЯТНІЦУ, У ТОЙ ЖА ДЗЕНЬ у ШАПІКАХ і ў СКРЫНКАХ ПАДПІСЧЫКАУ, У ТЫМ ЛІКУ і ў МЕНСКУ

Падпіска на месяц
на 2002 год каштую
1348 рублёў

ПАДПІСНЫ ІНДЭКС 63125

ДЫК ПАДПІСВАЙСЯ!

Вынікі году ды Сем апавяданьняў на сем зімовых вечароў

у Калядным нумары "НН".

Ён выйдзе не 24-га, а 28 сіння, у пятніцу, ужо па графіку наступнага году.

Апошні сёлета спацыяльны нумар "НН"
— у скрынках падпісчыкаў і кіёсках з 28 сіння.

Наша Ніва [50] 10 сіння 2001

3

Камэнтар рэдакцыі**Зь Нямеччынай бяз страху**

Місія Віка не была лёгкаю. Доўгі час нямецкі дыплямат не да канца разумеў спэцыфіку беларуское палітыкі, гаспадаркі і нацыяналізму — прынамсі, такое ўражанье складалася. Беларускае незалежнае грамадства таксама не да канца ўсьведамляла сутнасць нямечкае палітыкі ў Беларусі. Як яно бытавае, мудрэйшымі і за Віка, і за апазыцыю аказаліся лукашэнкаўцы, для якіх галоўным было — зацягнуць час. Час неё ім выйгрыш.

Аляксандар Фядута ў часопісе "Кур'ер" трапна зазначыў: апазыцыя разылчала, што Вік прыхеах ёсць сюды выключна для дапамогі ёй, і вельмі крываўала, калі ён не апраўдаў ейных спадзеяў. Згадкі пра тое, як ставілася Нямеччына да інтэрсаў і памкненняў беларусаў у 1918 і 1941 г., трапілі рану.

Расчараванье засланія не-калькі надзвычай важных жэстаў з боку нямецкае дзяржавы, нямецкіх грамадскіх арганізацый. Прытулак атрымалі сем'і Захаранкі і Алкаева. Спакой і магчымасць тварыць беларускую культуру — Быкаў, Розанаў. Вартасць апошніяго кроку лягчай апаніць, калі згадаць, што мы, беларусы, самі на гэта грошай не знайшли. Васіль Сёмуха стаў кавалерам ордэну "За заслугі перад

**Жэст добрай волі
на адрас Нямеччыны**

КДБ рассакрэціў і перадаў у архів 2834 крымінальныя справы адносна 3603 нямецкіх ваннапалонных, асуджаных за злачынствы ў Беларусі пасля другой сусветнай вайны. Гэта дасць мячмысль даведацца пра лёс немцаў, якія лічыліся нацыялістамі бязьвестак.

Мая маці, якая ў вайну страціла мужа, чатырох дзяцей і сваю маці ў Азарыцкім канцлагеры, страціла брата ў астартні дзень нямечкай акупацыі, у апошнія гады жыцця, калі ў хату прыйшоў адносны дастак, трymala ў куце ладны мех сухароў. Яна адмыслова купляла хлеб, разала на лусти і ў печы сушыла іх. "Навошта?" — пыталіся мы. "Усякае можа быць. Як цяжка бяз хлеба", — казала яна. Мы пасьмейваліся, цяглі тывя сухары, націралі часнаком, пасыпалі солью і спажывалі, а маці ўвесі час папаўняла запас. Сындром жудаснай вайны і страшнай згадкі пра яе не пакідалі маці. Яны не пакінулі нашу націю па сёньняшні дзень, і кіруючы рэжым усяляк рэзанімую і падтрымлівае ў старэйшых людзях.

Падчас выбарчай кампаніі 90-га году мне ў якасці даверанай асобы канцыдата даваліся пахадзіць па вёсках Сьветлагорскага раёну. Я быў шакаваны колькасцю непісъменных жанчын, страшнна нізкім уздоўнем жыцця людзей стала гека. Я быў шакаваны прымітывнасцю іхнага жытла, прымітывнасцю і наўнасцю разважанью, фаталізмам і аскетызмам. Урэзалаўшы памяць скары пахойной жанчыны: "Жыць добра, толькі цукру малавати" (тады прадавалі толькі кілаграм на чалавека ў месец).

Ва ўсім сьвеце вёска — асяродак кансэрваторызму. Кансэрваторызм — даёка не найгоршая рыса характару. У бяду ён ператвараецца тады, калі не прымае аянкае альтэрнатывы. Камуністычная сыштама парызывалася на ся-

"Нямеччынай". Гэтыя жэсты зроблены не на пустым месцы: немцы ўжо ўзынялі на ногі фонд "Дзеци Чарнобылю", найбольш ахвотна крэдытуючы беларускую вытворчасць, нават жыццё вядомым людзям Беларусі ўсё часцей ратуючы ў нямецкіх клініках. Маэм ужо досьць пранямецкі ўрад Навіцкага, толькі што няшмат ён можа зрабіць. Місія наступніка Віка непазбежна акажацца лягчэйшай.

"Немцы разглядаюць Беларусь не як нацыю, а як тэрыторию між Польшчай і Расеяй або нават на заходзе Расеі" — вось аргумент скептыкаў што да разыўцаўца беларуска-нямечкіх стасункаў. Нават калі было б гэта (хочы бачаць у немцаў толькі цікавасць да транзыту расейская сырарыны тыя, хто мысліць катэгорыямі мінулага стагодзьдзя), гэта значыла б толькі тое, што беларусы мусіць даводзіць адваротнае. Трэба выходзіць да немцаў насустроч. Нельга жыць паміж Расеяй і Нямеччынай і быць настроенымі супраць абедзівю.

Апора на Нямеччыну палегчыла б пабудову сучаснае беларускую дзяржаўнасці і грамадства. Лішне казаць аб прыкладах Літвы, Украіны, Эстоніі пасля першай сусветнай і ў канцы XX ст. Такая апора не зашкодзіла разыўцаўца ўзаімна з Польшчай, ЗША, зదровых дачыненняў з Расеяй.

Беларусы — зацікаўлены ў разыўцаўца беларуска-нямечкага супрацоўніцтва больш, чым немцы. За наўм мусіць быць і слова — як у сферы ўлады, так і ў сферы апазыцыі. Занадта цесным беларуска-нямечким супрацоўніцтва быць ня можа. Чым цяснейшым яно будзе, тым больш яно будзе адпавядзца працамаўшымі бязьвестакам.

Мікола Статкевіч захаваў за сабою пасаду старшыні Народнай Грамады. Такі асноўны вынік нечарговага з'езду партыі, што прайшоў пазаўчора ў Менску з удзелам дэзвюю соцені дэлегатаў. З'езд крытыкаваў правы партыі, найперш БНФ. Пытанье пра выбары у беларуска-расейскі "саюзны парламент" з'езд пераадаў на вырашэнне ЦК партыі. З'езд таксама чарговы раз засывчыў, што чырвона-зялёная ружа эмблемы БСДП НГ для пасыльдоўнікаў Статкевіча робіцца штораз важнейшаю за бел-чырвона-белую ружу партыйнага сцяга.

Трагічны кансэрваторызм вёскі

Лянскім кансэрваторызму. Яна не працавала анікіх пэрспэктываў вёсцы, але спраўна забясьпечвала зьеведзеных да стану прыгонных сляян палівам, угнаенімі, тэхнікай і гарэлкай. Сённяня сляянне з сумам згадваюць сціяны брэжнеўскія часы: прадказальнасць будучыні, цвёрдымі мінімальныя саціяльныя гарантыві. Тоё, што адукаванаму чалавеку падаецца стагнаціяй і ѹдыштызмам, селянін лічыць варшынскім прагрэсам.

Большавікі абраўавалі вёску ня толькі матэрыяльнай, але і духоўнай. Адукаваны селянін ня быў патрэбным нікому. Зірніце, якія задачы ставіліся паднімальнай вісковай адукацыі ў 70-80-я: пакінуць яго болей выпускнікоў у калгасе. Таму цяперашні пласт актыўных работнікаў сельскай гаспадаркі мае ў сваіх бальшыні сярэднюю адукацыю — ідэялізаваную дагматичную адукацыю тэзізія гатунку. Насамрэч эта малаадукаваны малараўзвіты пласт грамадства. Малараўзвітызначыць недасведчаны, непаніфармаваны, функцыянальна малапісъменны. Хто з іх можа расказаць гісторыю свайго народу? Хто лягчайна раскажа гісторыю свайго жыцця? Хто раскажа пра законы свайїх краін?

На варта забывацца, што менавіта ў 60-70-е пад вёску быў закладзены міні ў выглядзе тэорыі "пэрспэктыўных" і "непэрспэктыўных" вёсак. Ці ня ўся этнічная Беларусь, наша дарагая Радзіма, была абвешчаная "непэрспэктыўнай". Но таму і пакутоў пра то, што дзяржава з пэўдадрэзідэнтам, пэў-

дапарламэнтам, пэўдажыццём?

У адрозненіне ад селяніна дыктатарскай Італіі ці Гішпані, дзе шпарка ацанілі каштоўнасць дэмакратыі, бо мелі ўласнасць, наш селянін ня меў і ня мае нічога. Нават каня нельга было трывамы! Голая дэмакратыя яму нічога не дада. Былая сыштама развальваеца на вачох. Яна кепская, але звычайна і прадказальна, яна не палахое. Палохое невядомае, тое, пра што няма інфармацыі. Наш вісковец адчувае сябе ў безапоравай прасторы.

Існы рэжым стварае бачнасць нейкай апоры. Лукашэнка паразытуе на самых адстальных і рэтраградных пачуццяўцах сялян. Але закон эвалюціі сведчыць: хто не зъмяніцца — той піне. Ідэцкая сельгассыстэма 70-гадоў даўніны даўно сябе зжыла. Рэжым гэта ведае, але памяняць эканамічныя адносіны ў вёсцы ня можа: зънікае ягоная люмпэнізованая саціяльная база. Зрэшты, яна зънікне і наспуерак волі рэжыму.

Самыя бедны, цёмны, самы зънівачаны пласт беларускага народу сышодаць з гэтага жыцця. Дзяржаўна-алькалагізаваны пласт сельгасъюзнікі выдыхае з гарэлкі: частка найбольш працадольнага мужчынскага насељніцтва ператварылася ў дзялжаваных маргіналаў, папросту ў жабракоў. Яны не ідуць у калгас з заробкам 4—14 доляраў у месяц, а перабіваюцца выпадковай працай у аднавякоўцаў за пляшку, крадуць. (Зрэшты, наконт крадзяжу ў калгасе — гэта яшчэ як паглядзець. Катэгорыя "крадзеж" у дачыненіні да калгасных адносін — яўна недарэчнай. Ёсьць проста стыхіянае пераразмеркаваные прадуктаў працы. Хіба не крадзеж дзяржаўнае вымагальніцтва сельгаспрадуктаў па съмешных цэнтрах? Хіба не крадзеж селянскай працы — мізэрнай нізкай аплаты?)

Вымалёўвацца і новы пласт хітрых цягавітых мужыкоў, якія, дасць баг, стануць новай вісковай генэрэцыяй.

Яны даўно назапасілі сабе прададамі-напрададамі трактароў, сельгаспрыдаў, яны займелі законна-незаконна

пару гектараў зямлі і пашуку гароюць на ёй. Ім патрэбна тое, што і кожнаму лібералу, — law & order. Яны не спадзяюцца на калгасы лад, і Лукашэнка для іх папросту пустабрэх. Яны не афішуюць сваіх поглядаў, але і не хаваюць.

Такім чынам, беларускі селянін сёньняня жыве ў дэзвюю ці нават трох фармацыях — традыцыйнай, што ўжо зънікае, камуністычнай і рынковай. Паміж імі няма эвалюцыйнага пераходу. Тому селянін трымается за выкрадае старое і дзеля гэтай фальшивай апоры готовы ўспрыніць самую алягічную і несамавітую ідэю. Тому так лашчыцы ягона сірца брэжнеўскі дастак і цвёрдае стаянне на калгаснай зямлі, якое гарантует Лукашэнка. Дарма што гэтая гарантія давяла селяніна і ягоныя дзяці да галечы.

Дас্যледаваны вёскі дэмакратамі амаль не вядзеца. Апазыцыянэры на яе, як на Вандэю, махнулі рукою. Між тымі вёсці моцна ўлізывае на горад, яна сілкіе дзяржаву на калгасы лад, і Лукашэнка. Выслуёте апошняга пра Беларусь якія вялікі калгас вельмі харэчтэрнае. Не забудзем, што слова "калгас" ужываліца ў значэнні "бязладзідзе", а "калгаснік" — сынонім цёмнага біспрапулага чалавека. Дарма што слоўнік гэтага не падаюць.

Калі я еду па суседніх вёсках, міні ўесь час пытаюць пра "газету". Раней я раздаваў дэмакратычны друк, цяпер нічога ня маю. Людзі хочуць пераменіць, але што ім прапануем?

Між тымі за 10 месяцаў сёлета ў нашым сельсавеце нарадзілася пяцёра дзяцей і памерлі 30 чалавек старэйшага вёскі. У туэшым калгасе на 275 работнікаў 1300 пэнсіянэр. Дэмографія вёскі робіцца праблемай № 1.

Прыканцы заўажу, што любы немец, галіндзец ці гішпанец, абложаны ўладаю так, як беларускі мужык, жыў бы гэта жа. Супраць грабежніцкай улады чалавек бясьцільны. А грамада ў безапоравай прасторы не ўзынікае.

Niccolo Insegnante-Contadino

Пракуратура аб разбурэны Дзімітрава, 3

Съледчая Святланы Ганчарова сканчае разыбараць справу пра разбурэнне мастакоўскага дому на Дзімітрава, 3. Паводле нашай інфармацыі, пракуратура высыветліла, што будынак быў выключаны са спісу помнікаў гісторыі і культуры "без уліку ўсіх абставін".

З'езд БНФ пачнеца ў "Сукне"

У наступную суботу ў ДК "Сукно" пачнеца з'езд БНФ. У другі дзень фронтаўцы будуть засядзіць у іншым месцы — магчыма, у Палацы мастацтваў, бо за два дні арэнды "Сукно" запатрабавала 2,5 тыс. даляраў. На пазаўчорашнім Сойме пра свой намер баліятавацца на пасаду старшыні партыі заявілі Вінцук Вячорка і Вячаслаў Січыч.

Бажэлка абвяргае Шарамета

Былы генэральны пракурор Беларусі Алег Бажэлка заяўіў у судзе, што ніколі не распавядаў журналисці OPR Паўлу Шарамету пра "эскадроны смерці". Ён абверг слова Шарамета, які сыцвярджаў, быццам чуў ад яго пра акаличнісць расыльдаваныя зынікненія Захаранкі, Ганчара, Красаўскага і Завадзкага.

Новы кіраўнік чыгункі

Выконаваць абавязкі начальніка Беларускай чыгункі ўказам кіраўніка дзяржавы прызначаны Васіль Гапеев. Раней сп. Гапеев з'яўляўся на пасаде кіраўніка Менскага аддзялення Беларускай чыгункі.

Ушанаванье памяці случчакоў

Памяць удзельнікаў Слуцкага збройнага чыну ўшанавалі прадстадунікі грамадскасці. У папярэднія выходныя рэйд па мясцінах баявой славы байкоў Бел

Спорт

Бегаць
і страліць умеем

Пазаўчора беларускія біятляністы Аляксей Айдараў, Аляксандар Сыман, Алег Рыжанкоў і Вадзім Сашурын занялі трэцяе месца на сусветных спаборніцтвах, што адбываліся ў Хохфельзене (Аўстрыя).

Юлія Андрэева

“Наша Ніва” 90 гадоў таму

Дзісна. Гарадок наш саўсім быў ужо пагразшы ў балоці: на Дарожкаўскай вуліцы, проці дому Каміскага, была круглы год лужына, дзе тапілі дохлы курзі, сабак, катоў, на Свінскай было балота, а цяпер глядзіце ўжо куды лепш. На Дарожкаўскай, ці, як я пачып завуць, Пушкінскай, цяпер бульвар, балота на Свінскай засшпалі, а яшчэ старанынем памочніка спраўніка п.Крыніцкага заявілі і цывілізацыю ў Дзісне, гэта зна- чыць, паставілі колыкі ліхтарань, катоў, якія месяцы ў поўні, асьвятляюць горад. Толькі кажуць, што гэты рутын чалавек з цывілізацыяй у Дзісне ўлогаўся, бо ліхтарыкі купіў напавер, лічачы, што дабраволыны складкі ўдасца сабраць, і, бач, ня съцімі, што народ у нас — у кожна- га рукі пад сябе, а каб грош які кінуць на грамадзкую справу, то на гэта

Дзісненскі. 1 (14) сіння 1911 г., № 45

Дзе варта быць

“Не дазволена
цэнзурай”

Сёняня а 15-й на вул.Дзімітрава, 3 мастак Альесь Пушкін, суполка “Лаго-ні” і прааваабаронцы цэнтар “Вясна” ладзіца акцыю, прысьвечаную адкрыццю выставы “Не дазволена цэнзурай”. Сама выставка адчыненца сёняня ж а 17-й у мастакай галерэі “Золата” (вул.Сурганава, 14). У экспазіцыю ўвайшлі працы, якія на працягу 1990—2001 г. былітым ці іншым чынам забароненыя. Пад кожным творам будзе вісць цртлік з пазнакай, якая службовая асоба з якіх прычын забароніла твор. Выставка працягненца да 20 сінняня. Наведаць яе можна з 10 да 19-й, акрамя нядзелі.

Ягады на Камароўцы

Прышла зіма зь ейнымі грыпамі ды ангінамі. Каб не захварэць, варта як наймацней завітамі нізаўваць арганізм, пакуль на кірмашах ёсьць яшчэ беларуская садавіна ды ягады, а як толькі экзатычныя хурма і ківі. Так, яблыкі на Камароўцы каштуюць ад 400 рублёў за кілі і да тысячы. А вось журавінаў мала, таму за пайлітровы слічук просьці аж 600 рублёў, за літровы — 1200. Іншыя прадукты, якія стала карыстацца попытам узімку, — эта мёд і лімоны. Апошняя каштуюць ад 850 да 1300 рублёў за кілаграм. Мёд можна купіць на крытым рынку, цэнцы яго з 5,5 тысічы за пайлітровы слічук. Затое кожны знойдзе той гатунак, які яму больш даспадобы: ёсьць тут мёд і грэцкі, і ліпавы, і з кветак. Усё з ахвотай прарапануюць каштаваць. З рук на ўхадзе ў сэзонны рынак украінцы такі самы слоічак прадаюць за 3 тысічы. Тамсама прадаюцца ю сушаныя баравікі (5 тыс. за нізку). Цэнцы на іншых рынках амаль на розніцы, хіба што выбар меншы. На Чэрвенскім журавінам учора гандлявалі толькі адна бабулька. Не відаць людзей з журавінам і на Прывакзальнай плошчы.

Лекцыя пра статуты

Заўтра, 11 сінняня, “Беларускія калегіум” запрашае ўсіх ахвотных на публічную лекцыю Галіны Дзэрбінай “Прававая сістэма ВКП”. Абдузецца лекцыя ў бібліятэцы імя Янкі Купалы (вул. Харужай, 16). Пачатак у 18.30.

“Лялечны хронікі”
і “Пабітая люстэркі”

Менскі музэй сучаснага выяўленчага мастацтва (пр.Скарыны, 47) запрашае на дэльве выставы. “Лялечны хронікі” працуць зь мінулага тыдня. Акрамя калекцыі лялек Ганны Балаш, Алены і Мікалая Байрачных і Марыі Капілавай, там выстаўлены цыклі фотакампазыцыяў Андрэя Шчукіна, А з 11 сінняня ў музэі пачне праца-

Рэжысэр скраў
сваю стужку

Працяг са старонкі 1.

кватэру бацькі. У пятніцу рэжысэра выпусцілі з турмы, узяўшы ён яго падліску пра нявъезд — дзеялі выбітага шкіла і крыміналнай спраўы пра хуліганства. Як кажа Золіч, усе абвінавачаныні супраць яго грунтуюцца на заявах кіраўніцтва кінастудыі.

Кіно пра прапаганду пэўнай схемы паводзінаў, якія пазней укараняюцца ў грамадзтве. “Беларусьфільм” заняты ўё больш здымкамі расейскіх крымінальных сэрыялаў — “Каменскі” ды інші. На беларуское кіно грошай няма. Вось пасыль і разыгрываюцца чужыя сэрыялы ў беларускай рэчаісці.

Юлія Андрэева

Міністэрства ўнутраных спраў (Міністэрства ўнутраных спраў) ўжо пагразшы ў балоці: на Дарожкаўскай вуліцы, проці дому Каміскага, была круглы год лужына, дзе тапілі дохлы курзі, сабак, катоў, на Свінскай было балота, а цяпер глядзіце ўжо куды лепш. На Дарожкаўскай, ці, як я пачып завуць, Пушкінскай, цяпер бульвар, балота на Свінскай засшпалі, а яшчэ старанынем памочніка спраўніка п.Крыніцкага заявілі і цывілізацыю ў Дзісне, гэта зна- чыць, паставілі колыкі ліхтарань, катоў, якія месяцы ў поўні, асьвятляюць горад. Толькі кажуць, што гэты рутын чалавек з цывілізацыяй у Дзісне ўлогаўся, бо ліхтарыкі купіў напавер, лічачы, што дабраволыны складкі ўдасца сабраць, і, бач, ня съцімі, што народ у нас — у кожна- га рукі пад сябе, а каб грош які кінуць на грамадзкую справу, то на гэта

Дзісненскі. 1 (14) сіння 1911 г., № 45

Дзе варта быць

«Не дазволено цэнзурай»

Выстава твораў 1990-2001 гадоў
якія падпілі падзялку

ваць персанальная выставка графікі й скульптуры Валер'я Каўтыгіна з Бабруйска. Сэрыя ягоных твораў мае назу “Пабітая люстэрка”. Аўтар кажа, што вобраз пабітага люстэрка адпавядае ягонаму съветаўспрыманню, а ў гэтай выставе ён сабраў імгненыні чалавечага жыцця ў множстве люстэрковых аскалепаку.

Нямецкае Кіно

3 да 10 па 12 сінняня ў кінатэатры “Перамога” будуць дэмантравацца стужкі рэтраспектывы “Актуальныя тэндэнцыі нямецкага кіно: людзі і час”. Сёняня, у панядзелак, пакажуць адзін з самых знакамітых нямецкіх фільмаў апошніх дзесяцігоддзяў “Бяжы, Лола, бяжы”. Гэта гісторыя пра тое, як дзяцычына Лола спыняеца вытаваць свайго каханага Мані. У стужцы не было нічога цікавага, калі бы яна не паўтаралася ў фільме тройны: з аднолькавымі пачаткамі, але рознай хадой падзеяў і заканчэннем. Адразу ж пасля зьвяленьня фільму ў 1998 г. пра яго загарыўшы і гледачы, і кірытыкі. Пры канцы 90-х стужка намінавалася на ўзнагароды Эўрапейскай кінаакадэміі. Вэнзыянская кінафестывалю і іншых міжнародных фестываляў кінастасць. Акрамя “Лолы” ў рэтраспектыве пакажуць фільмы “Выпрабаванье на трываласць” (заўтра, 11 сінняня) і “Жыцце — гэта будаўнічая пляцоўка” (пазаўтра, 12-га). Пачатак фільмаў а 19-й.

10 і 11 сінняня аматары кіно, якія вадодаюць нямецкай мовай, зможуць паглядзець дэльве стужкі з Клаусам Кінскі. Паказы прымеркаваны да 75-й гадавіны ягонага нараджэння і 10-х угодкі з дні смерці. Сёняня ў 18.30 у памішканыні Эўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэту (Броўкі, За, пакой 233) будзе ісці фільм “Мой найлепшы сябар”, а заўтра, у аўторак, а 18-й у біблія-

пошта рэдакцыі

Трох тысячаў мала

Мне ня выпала пабыць на супраць- чы ў Купалаўскай бібліятэцы, дык хацелася сказаць колькі словаў пра друкаванье тэлепраграмы ды іншага.

Вось Мара (№ 49) лічыць, што калі “НН” стане газэтай для масаў, дык ітэту будзе “Усагульная Ніва”, нейкі адпаведнік Сав. бел. з супрацэглым зна- кам. Ня траба бацьца, каб дадалося шэч адно споўда: для вырошчанья эліты. Для дэзесімільённай краіны недастаткова эліты колькасцю трох ці чатыры тысячы чалавек. Треба тысяч чытыцаў-сопак. І за наступны гадоў дзесяць добра было бы выйсці на адпаведны наклад, а за два-три гады — тысячы на 10-12. І вось жа міністэрства падаеца дабіцца кансенсу з Марай ў гэтым асноўным пытанні. Потым ужо застоеца тэхнічны бок спраўы: ці траба друкаваць курс даляра, пісаць пра спорт і г.д. Што да спорту, то ясна, што яго асьвятляць неабходна. Хоць бы дзеялі таго, каб разабрацца з тэрміналам. Вось не падаеца нам слова “ако”, замяняем яго на “пункт”. А які кідок у баскетболе — трохпунктавы? І безыч таіх пытанняў. Іншая справа, што траба паспрабаваць пісаць пра спорт цікавы, каб Мары спадабалася.

Цяжка не пагадзіцца з думкай яшчэ аднаго чытчика, што газета ў 1997—98 г. была сапраўдным шэдзӯрам. Але ж гэту робіць людзі. Чытаю склад рэдакцыі ў нумары за 15 сінняня 1997 г. Цяжка не засталося ніводнага з тых дзеяў- цех чалавек!

Здаецца, цяпер магло бы быць у газэце трохі менш палітыкі. Між тым, съту- ацыя сёняня таکая. З чыёйсці звойволі або недальнабачнасці, памік Усходам і Захадам стварылася новая, гэтым разам ірэалічнай перагородка. Там свая культура, а тут свая. Беларусь гвалтоўна “прышлілі” да Усходу. Цяпер дзяржа- жава шукае заходніх інвестыцый. Толькі ці захоча якія нямэцкі ціпольскі бизнэс- веџ укладацца са грошы ў эканоміку краіны, дзе няма навыкаў у шапіку Handelsblatt або Trybuna! І што тут павінна рабіцца газета? Займаца сваім ды толькі здаля пахіхівца: ну вось, зноў у вас чича нічога не атрымаецца?

Мне падаеца, што падаеца памкненне “НН” зрабіць беларускую са съвітога будзённым. Мабыць, патрэбны нейкі час, каб дасынчыцца новай дасканаласці. І дазвольце тут працівацца артыкул Алега Дзярновіча з таго, “залатага”, пэрыяду: “Мы падымаёмся цяжка... Зыбіаючы зь сябе ўсё нявартае, штурчы, што яго асьвятляць неабходна. Хоць бы дзеялі таго, каб разабрацца з тэрміналам. Вось не падаеца нам слова “ако”, замяняем яго на “пункт”. А які кідок у баскетболе — трохпунктавы? І безыч таіх пытанняў. Іншая справа, што траба паспрабаваць пісаць пра спорт цікавы, каб Мары спадабалася.

...А што да тэлепраграмы, то мне б хапіла толькі працы БТ. Аднаго разу я падліў, колькі разоў я глядзеў БТ і колькі — іншыя каналы. І вось што я заўважыў. Як бы мы ні крыйтавалі наша нацыянальны тэлеканал, 90—95% майців асьвятаць прышлішія... на БТ! Выключчыне склалі толькі падзея 11 верасня. Дык канкрэтна міністэрства даспадобы такія варыянты: праграма БТ поўнасцю + анонсы найбольш цікавых перадачаў па іншых каналах.

А.У., Гомель

Кампрамат
Свяякі Лукашэнкі
бясплатна
адпачывалі ў Крыме?

Ва ўкраінскім інтэрнэт-выданні “Грані-плюс” (www.grani.kiev.ua) з'явіўся артыкул з кампраматам на старшыню крымскага парламента Леаніда Грача. Сярод іншага съвіярджаеца, што ў крымскім санаторы “Расей” на ягонае запрашэнне задарма адпачывалі “сямёра свяякоў” Лукашэнкі. Па словах супрацоўніка санаторию, яны былі там па 20 даён летасці і сёлеты ды нічога не плацілі. Супрацоўнік аховы А.Якаўлеў кажа, што толькі за гэты год свяякі Лукашэнкі наелі і нажылі ў санаторы на 16800 даляраў. Л.Грач і А.Лукашэнка пакуль няяк не адразагавалі на гэтую інфармацію.

Б.Т.

АБ'ЕКТЫ ЎНА
ПРА РЭАЛЬНАЕRR
РАДЫЁ РАЦЫЯНА КАРОТКАХ ХВАЛЯХ
6095 кГц (49 м) 08:00-10:00

6180 кГц (49 м) 13:00-15:00

НА СЯРЭДНІХ ХВАЛЯХ
1080 кГц (278 м) 22:00-24:00WWW.RACYJA.PL
220102, Менск, а/с 144

Вольга Гурло

“Тры шрубы” ў Горадні

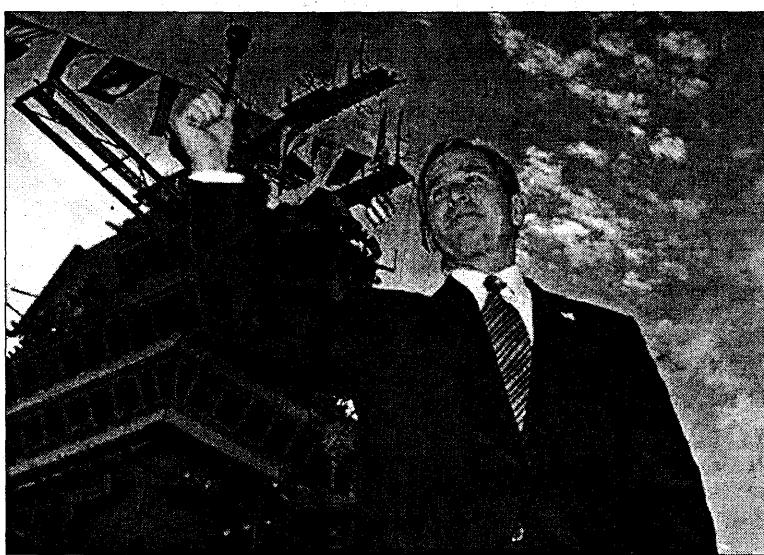
15-16 сінняня

Вайна ў Аўганістане

Незвычайная магутнасць ЗША

Талібы здалі апошні буйны го-
рад Аўганістану, які знаходзіцца ў
іх пад кантролем, — Кандагар.
Нягледзячы на тое, што мулла Амар
і бэн Ладэн яшчэ хаваюцца, ваен-
ная частка аперацыі блізкая да
сканчэння. Аддзел амэрыканскіх
марпехаў нават зрабіў зачыстку
славутых "непрыступных" пляшораў
Тора-Бора.

Тых, якія былі не па зубах стоты-
сячным савецкаму кантынгенту.
Ладэн там не аказаўся. ЗША на-
сёньняні дзень прызналі страту
шасьці чалавек забітымі. Ахвяры
талібаў і мірнага насельніцтва аца-
ніць цяжка. Асноўныя цяжар вай-
сковых дзеяньняў лёг на часткі аў-
ганскай антыалібаскай кааліцыі,
якой шчодра далі зброй і вайсковых
дарадцаў. А яна ў сваю часу безъ-
важлікіх скаргай мусіла пагадзіцца
на жорсткія амэрыканскія ўмовы
дапамогі: манархам Аўганістану
зноў мусіць зрабіцца стары Захір-
шах, а прэм'ерам — прадстаўнік
пуштунскіх большасці Хамід Кар-
зай. Новыя ўлады не нашмат больш
дэмакратычныя за старыя, але,
прынамсі, залежаць ад заходніх
дапамогі. Гэта будзе іх стрымлівачъ.
Цяжка пакуль сказаць, ці ўдасца
нейкім спосабам знайсці і "Таліба-
ну" легальнае месца ў новай палі-
тычнай систэме Аўганістану. Аў-

ганскія грамадзства пакуль не зары-
камендавала сябе як дастаткова
стале для дэмакраты.

У Аўганістане Амэрыка зноў да-
казала сваю незвычайную магут-
насць. Фундамэнталісцкі рэжым
зваліўся хутчэй, чым хто-колькі
чакаў. Дабілася гэтага Амэрыка, не
пратрабуючы асаблівай дапамогі ані
Німеччыны, ані Рәсей, ані драбней-
шых саюзнікаў, што навыпередкі
прырасліся ў кааліцыю. Пакуль Шро-
дер уломваў "зялёных" дазволіць

Мікола Бугай

Ці ёсьць свобода ў Беларусі? Так! Гэта — НАША СВАБОДА!

Падпішыся на 2002 год!

Падпіска на газету ў любым аддзяленні сувязі.
Патрабуйце падпісны каталог.

Наш падпісны індэкс — 63478

3 Румыніі ў Эўропу — бяз візы

3 студзеня 2002 г. паміж Румы-
ніяй і Эўразіязам будзе адменены
візулы рэжым. Румынія заставала-
ся адзінай з краін-кандыдатаў у ЭЭ,
грамадзянам якой для ўезду на яго-
ную тэрыторыю патрабавалася віза.

Незанацыйстай мо забароняць

Вярховы суд Германіі разгля-
дае справу аб забароне дзейнасці
Нацыянальнай дэмакратычнай
партыі, якую вінавацьця у пра-
гандзе фашызму. З просьбай заба-
раніць НДП у суд звязнрніўся ня-
мецкі ўрад. Дзякуючы ўвазе прэзы-
дента дзяйнічнай НДП колькасць слбо-
ру партыі павялічылася з 1000 да
7000 чалавек.

Узбэкістан падаўжае тэрмін прэзыдэнтуры

27 студзеня ва Узбекістане ад-
будзеца рэфэрэндум. Выбарчы-
кам трэба будзе адказаць на пы-
танні: "Ці згодны вы з павелічэ-
нем тэрміну паўнамоцтваў прэзы-
дэнта Узбекістану з 5 да 7 год?" На-
плебісціце вынесене і пытанне аб
стварэнні дзяявохпалатнага парля-
мента замест аднапалатнага.

Беларусь прапануе новыя пункты пропуску

Беларускія ўлады прапанавалі
польскім павялічыць колыасць
пунктаў пропуску на мяжы. Гаворка-
ідзе пра магчымасць стварэн-
ня дзяржав новых мытняў паблізу
Горадні й Берасця. Тым часам
міністар эканомікі Польшчы Андже-
й Шараварскі паабяцаў паско-
рыць рэканструкцыю памежнага
пераходу "Кузьніца — Брузгі" і ад-
крыць яго для аўтатранспарту ў ся-
редзіне 2002 г.

Нашэсьце маскоўскіх шпіёнаў у Чэхіі

Чэская Інфармацыйная служба
бяспекі (BIS) сцвярджае, што за
мінулы год расейскіх шпіёнаў у
Чэхіі значна паболела. Цікавица
маскоўскія віжы інфармацыйнымі

систэмамі, транспартам, становіш-
чам у войску, сучаснымі тэхналёгі-
ямі, а таксама мясцовай адміністра-
цыяй. Прывабнасць інфармацыйі з
Чэхіі вырасла пазалетася, калі краі-
на ўвайшла ў НАТО.

СССР не адновіца

Згодна з вынікамі аптыгнія-
ня, апублікаванымі напярэдадні дзе-
сяткай гадавіны распаду СССР, 61%

Латвія — да НАТО

Урад Латвіі зацвердзіў праект
дамовы з ЗША аб супрацоўніцтве
ў проіздзяжныні пашырэнню зборы
масавага зынічніні, якое фак-
тично здымае аблежаваныні ў дзей-
насці на тэрыторыі рэспублікі для
амэрыканскіх спэслужбай. Гэтае
супрацоўніцтва падрыхтуе краіну
да ўступлення ў НАТО.

Татары — на аўтапілёце

3 сіння 2001 вылецеў пак-
саўскі самалёт, які належыў
невядомай мясцовай авіякампаніі.
Экіпаж быў цалкам п'яны. Калі пак-
саўскія пачалі пратэставаць, па-
чулі ў адказ пагрозы, а сыцоардэса
парада ім "падзякаўца нашым
пілётам, што здолыны ў такім ста-
не вылецеці і сесыці".

Журналісты са зброяй

Украінскім журналістам да-
зволілі набываць, мец і прымя-
ніць агністрэльную зброя, якая
страйле гумавымі кулямі. Такое ра-
шэнне абургунтаванае пастаяннай
небяспекай для украінскіх журна-
лістікаў, калі яны расцягніць
крымінальныя справы.

Торт у твар каралю

Швэдзкі суд признаў чатырох
падлеткаў вінаватымі ў дзяржаў-
най здрадзе. У верасні, "пратэсту-
ючы супраць манархічнага ладу",
некалі 16—17-гадовых дзецюкоў,
выгукваючы "За карала і Айчыну",
кінулі ў твар каралі Швэціі торт з
трускаўкамі. Маладзёны павінны
будуць заплаціць штраф у памеры
4000 крон (370 даляраў) кожны.

Сяргей Рак

Украіна дапаможа Захаду самалётамі

Украіна гатовая даць транспорт-
ныя самалёты для гуманітарных
акцыяў у Аўганістане. Пра гэта па-
ведаміў прэзыдэнт Кучма канцлеру
Германіі на Украінска-німецкіх пе-
рамоўках у Кіеве. Яшчэ яны падпі-
салі пагадненне аб рэструктурыза-
цыі 245 млн. даляраў украінскія за-
пазычанасці Германіі. Апошняя
будзе падтрымліваць імкненне
Украіны да інтэграцыі ў Эўразія.

Сяргей Астрайцоў

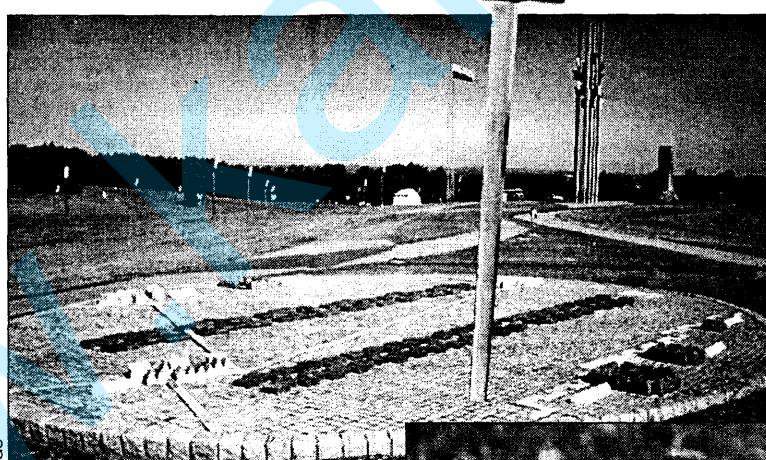
На Грунвальдзкіх пагорках я
бываў тройчы. Яны прыцягваюць
мяне. Я стаяў на іх і спрабаваў у
думках сяянціць у глыбіні нашай
гісторыі. Я чую "Багародзіцу", зъ-
якай распачалаася бітва. Чуў браз-
гат зброй і выгукі ваяроў, і немаг-
чыма было пазнаць іхных мовы.

Грунвальд. Мне падабаецца гэ-
тая назва. У канцы 80-х моладзь
спрабавала перакладаць яе на бе-
ларускі капыл — Зялёны Гай. Но-
літоўцы заўжды перакладалі:
"Жалыгіръ". Так, вядомая спартова-
вая каманда названая ў гонар
Грунвальду. Сама назва дапамагала
спартуцам перамагаць. Аднак
"Зялёны Гай" так і не прыжыўся.
Пагатоў што ў старабеларускіх
дакументах існавала свая назва
гэтаі німецкай вёскі — Дуброўна.
Бітвой пад Дуброўнай называлі
нашыя продкі Грунвальдскую бой-
ку. Але ці доўга яе памяталі, ці
лічылі сваёй? Гэта нам невядома.
Калі верыца вядомай "Хроніцы
Быхаўца", славутая бітва адбыла-
ся ў год ад пачатку сявету 6921, а
ад Божага нараджэння 1412".
Нішто сабе памылка! У іншай хро-
ніцы год пазначаны слушна, але
сказана толькі пра польскую кара-
ля і польскую войску. І нічога пра
вялікага князя Вітаўта і ягоных
важаў.

За стадзіўдзі памяць пра бела-
ruskі ўздел у Грунвальдской сечы
згубілася, як гэта здарылася з па-
мяцю пра Скарыну ды ягоныя
кнігі. Сыцерлася, як выява на ста-
рой манэце. І памяць гэту давя-
лося аднаўляць нам у сваёй съя-
домасці кожнаму паасобку. Аднак
сёньня беларускую прысутнасць
на Грунвальдзе хутчэй можна па-
раўнаны з адсутнасцю. Но пры-
сутнасць нашая непаўнавартая.

Хіба гэту я адчуваю ў сваёй
душы. На жаль, мы яшчэ не па-
стадлі я мае быць. Мы ўсё яшчэ

На Грунвальдзкіх пагорках

вучымся чытаць па чужых "азбу-
ках", блукаем у ляўрынтах не
свой гісторыі. І не ганарымся
ўласнай. Ня можам вярнуцца на
свой гісторычную радзіму, не ад-
чуваю сябе моцнымі. Мы не разу-
меем нашы працоўны. Мы страцілі
штосьці вельмі важнае. Стрыжань.
Трывалы грунт. Нашыя вежы пе-
ратварыліся ў пісанкі. І мы па-
чалі будаваць замкі з пяску. Гона-
ру і годнасці болей вія — за-
мест іх згодніцтва і памяркоў-
насць.

Першыя мае крокі па грунваль-
дской зямлі. Афіцыйная ўрачыс-
тасць. Яшчэ камуністычны лідэр
Ярузэльскі, незалежнікі лідэр
Ляндэбэргіс і нейкі чыноўнік з ра-
сейскага дэмакратычнага ўрада.
Па другі бок кэрэ з каменных міні-
вазоў. Табары — польскі і крыху
меншы за яго літоўска-рускі. Сымы
маленкі — зроблены з конусаў
чвэрцярохкунтнік татарскага лягеру.
Я сфатографаваўся каля абодвух
Дзесяць гадоў — гэта цэлая
гісторыя. Аднак яны прамінулі

без ніякіх зъменаў. Дакладней,
адбывацца шмат чаго, але вынікі —
амаль ніякія. Гонар і годнасць.
Надзеі ў спадзяваны. Роўныя ся-
род роўных. А прыканцы горыч і
зънілава. Пасыля ўзылёту — па-
дзеяне.

І на Грунвальдскім полі ўжо не
Ярузэльскі, а Квасынскі, ня Лян-
дэбэргіс, а Адамкус. Толькі бела-
ruskага кіраўніка па-ранейшаму

ніякіх зъменаў. Але чаго? Гэтае

дзяржава, якую павінны

прызнаваць, якую падтрымаваць

і падтрыміць, якую падтрыміць

Хто кіруе ў Крамлі?

Каманда Пуціна

Прыняўшы стырно ўлады ў сьнежні 1999 г. з аслабелых рук Барыса Ельцына, Уладзімер Пуцін пачаў паступова, але пасыльдуюна фармаваць сваё палітычнае атакенне, запаўняючы ключавыя пасады адданымі яму людзьмі. Ягоную каманду можна падзяліць на дзве асноўныя групы. У першую ўваходзяць чыноўнікі, якіх прызначыў сам прэзыдэнт і якіх, паводле паходжання, называюць "пецярбуржцамі". Другая вялікая група — гэта чыноўнікі, "атрыманыя ў спадчыне" ад Ельцына.

Каманда Пуціна не абапіраецца на аднастайні программы і партыйныя грунт. Яе аб'ядноўвае перш за ёсць ляльнасць да прэзыдэнта.

ПЕЦЯРБУРСКАЯ ГРУПА

Усе дзяржаўныя чыноўнікі, якіх адносяць да "пецярбурскага" клана, зрабілі кар'еру ў родным горадзе прэзыдэнта. Усе ў мінулым асабіста супрацоўнічалі з Пуцінам і здабылі ягоныя давері.

Пецярбургская асроддзізде Пуціна, аднак, не зьяўляеца аднародным і не паддаецца адназначнай клясыфікацыі. Але зь яго можна вылучыць некалькі размытых групу, аб'яднаніх перакананнямі, супольнымі інтарэсамі або паходжаннем. Першую з іх умоўна назавем "лібераламі". Большасць чальцоў другой групы, умоўна называюць "чэкістамі", паходзяць з пецярбургскага ўпраўлення КДБ (пазней ФСБ) і прызначыцу сёняні ў сілавым сектары ці Адміністрацыі прэзыдэнта. Трэцяя, найбольш размытая група — гэта высокія дзяржаўныя чыноўнікі, якія трymаюцца асобна ад іншых. Частка з іх таксама падтрымлівае ў мінулым кантакты са спэцслужбамі.

ЛІБЕРАЛЬНЫ ЛЯГЕР

"Лібералы" — даволі неаднародная група чыноўнікаў з ліберальнымі поглядамі на эканоміку, якія не зьяўляюцца камандай у поўным сэнсе гэтага слова. Іхны галава — Герман Грэф, міністар эканамічнай разыўціці і гандлю, даўні паплечнік Пуціна з Пецярбургу. Наступныя ключавыя лібералы — міністар фінансаў Аляксей Кудрын, ягоны намеснік Аляксей Улюкаев і кіраўнік камітэту па антиманапольнай палітыцы Ільля Южанаў. Да лібералаў належыць таксама эканамічны дараціці прэзыдэнта Андрэй Іларыёнав (хочы ён часцей дзейнічае самастойна), а таксама Анатоль Чубайс, кіраўнік энергетычнай манаполіі ЕЭС России. Чубайс у мінулым быў чесна звязаны з Ельцынам і не найлепшым чынам упісваецца ў "новую" ліберальную каманду, але ён патрэбны Пуціну.

Інтарэсы бізнесу ў асроддзізде лібералаў прадстаўляе набліжаны Кудрына і самога Пуціна Уладзімер Коган, шэф пецярбургскага Промстрайбанка. Як і іншыя апекаваныя Крамлём структуры, гэты банк фінансуе мерапрыемствы ўладаў. Напрыклад, асыгнаў 500 тыс. доляраў на пад'ём "Курску". Адначасова прэса паведамляла, што банк Когана ўсталёўвае ўласныя банкаматы ў будынках ураду і Думы.

Групоўка лібералаў неаднарод-

ная, гэта хутчэй спалучэнне індывідуальнасцяў, аб'яднаных перакананьнем у эфектыўнасці ліберальных мэтадаў аздараўлення эканомікі. Але іх погляды часам досьцік істотна розніца ўнюансах. Так, Герман Грэф бачыць эканоміку Рэспублікі як "ліберальную мацэль з моцнай рэгулюючай роллю дзяржавы", Іларыёнав, у сваю чаргу, зьяўляеца радыкальным праціўнікам любога ўмяшанія дзяржавы ў эканоміку і часцяком востра крытыкуе пачынаны ўраду (напрыклад, праект рэформы энергетычнай манаполіі РАТ ЕЭС). Прэзыдэнткі дараціці лічыць таксама, што замежныя інвестыцыі шкодзяць эканамічнаму разыўціцію, што цалкам разыходзіцца з прыярытэтамі ўраду і прэзыдэнта (Пуцін асабіста заахвочвае замежных прадпрымальнікаў да інвеставання ў Рэспубліку). Герман Грэф зьяўляеца ініцыятарам шэрагу зъменаў ліберальнага кірунку ў расейскай эканоміцы. Найважнейшая дэталёва прадуманая эканамічнай праграма — "Стратэгія разыўціці Рэспублікі да 2010 г." — распрацавана Грэфам і ягоным Цэнтрам стратэгічных дасьледаванняў. На ёй грунтуецца ўрадавая праграма эканамічных пераўтварэнняў і праекты большасці сёнянішніх рэформаў. Найважнейшага саюзініка ва ўкаранені рэформаў лібералы маюць у асобе прэзыдэнта Пуціна.

Аднак актыўнасць гэтай групоўкі абмажкоўваецца шэрагам фактараў. Асноўны — супраціўленыя ўплывовых групаў (у тым ліку рэгіональных лідэраў і прадстаўнікоў бізнесу), інтарэсы якіх закранаюць эканамічныя пераўтварэнні лібералаў. Дзякуючы гэтым групам "Стратэгія разыўціці Рэспублікі да 2010 г." з'яўлялася шматлікімі мадыфікацыямі, праходзячы праз урад, Адміністрацыю прэзыдэнта і Раду бяспекі. Апрача падатковай рэформы, лібералы на здолелі правесці ніводнага са сваіх праектаў у нязменнай форме — большасць зазнала зъмены (напрыклад, пэнсійная рэформа), а некаторыя былі адкладзеныя на пасля (камунікацыйная рэформа ці рэформа Газпрома).

ГРУПА ЧЭКІСТАЙ

Яна складаеца паважна з чыноўнікі, якія займалі некалі пасады ў КДБ і ФСБ, хоць да іх прымыкаюць і асобы, якія на мелі раней стасунку ў спэцслужбамі. Наймацнейшыя пазыцыі ў групе чэкістаў мае міністар абароны, у мінулым афіцэр выведкі КДБ Сяргей Іваноў. Ён мае значны ўплыв на расейскага прэзыдэнта ў галіне замежнай палітыкі і бяспекі. Цяпер ён кантралюе абароннае ведомства і каардынуе вельмі важную для Пуціна рэформу расейскай арміі. Истотную ролю ў прэзыдэнцкім акружэнні адыгрываюць таксама дырэктар ФСБ Мікалай Патрушэў і шэф дэпартамэнту эканамічнай бяспекі ФСБ Юры Заастроўцава, а таксама прадстаўнік прэзыдэнта ў Паўночна-Захаднім федэральнай акурузе Віктар Чаркесаў, раней афіцэр высокага рангу ў ленінградскім КДБ. Разам зь "сілавым элемэнтам" у гэтую групу ўваходзяць таксама ўплывовыя цывільныя постадаў.

як Ігар Сечын і Віктар Іваноў. Яны прадстаўляюць "чэкістай" у Адміністрацыі прэзыдэнта і працујуць на пашырэйшыне іхнага ўплыву. У некаторых сітуацыях пералічыў чыноўнікі могуць разылічваць на падтрымку кіраўніка Падліковай палаты Сыцяпіць, былога прэм'ера.

Інтарэсы і памікнені чэкісткай групы не абліжаюцца сферай бяспекі — яны ахопліваюць таксама эканоміку і палітыку. Падрыхтаваны імі ў 2000 г. даклад "Аб эканамічнай сітуацыі ў Рэспубліцы" ўтрымлівае шэраг прарапаноў што да фінансавай і эканамічнай палітыкі, узаемаадносінаў цэнтру з рэгіёнамі, а таксама эканамічнага супрацоўніцтва з замежжам. ФСБ, відаць, брала ўдзел і ў распрацоўцы рэформы Адміністрацыі прэзыдэнта, скіраванай на пашырэйшыне палітычнага ўплыву апошніяй. Мела Рада бяспекі дачыненіе і да стварэння канцепцыі замежнай палітыкі РФ ды дактрыны інфармацыйнай бяспекі. "Чэкісты" маюць вялікі ўплыв ў асроддзізде бізнесу. Частка яны самі вялікі шырокамаштабную камэрцыйную дзеяльнасць, скажам, у банкаўскай сферы (так, генэрал Заастроўцава завялічыў цесныя контакты з бізнес-коламі, у тым ліку магнатамі расейскай мэталюргіі, а Віктар Іваноў з Адміністрацыі прэзыдэнта заняў апошнім часам высокія пасады на двух ключавых прадпрыемствах абароннай прымісловасці — "Алмаз" і "Аніт").

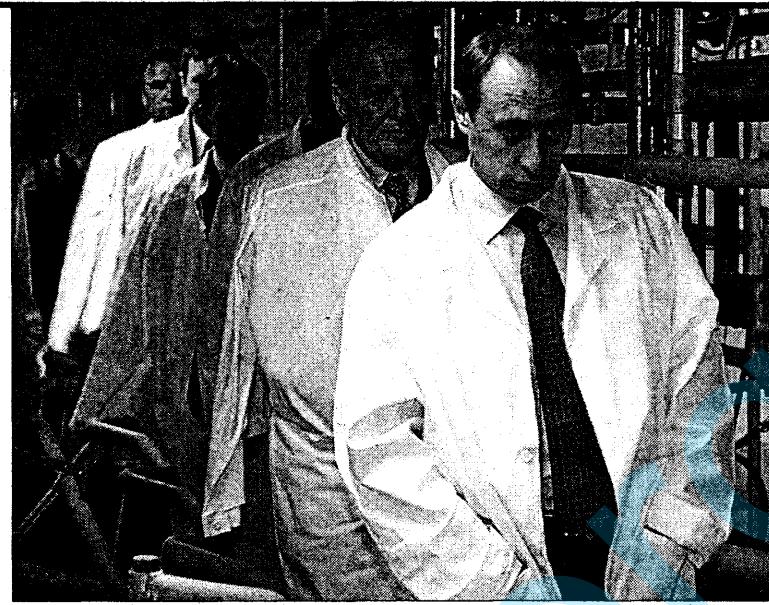
Эканамічны апорай "чэкістай" зьяўляеца пецярбургскі банкір Сяргей Пугачоў, кіраўнік Межпромбанка, які ўжо некалькі год фігуруе ў сілістах паспяшчавых лабістах Рэспублікі. Звязаны ў мінулым з крамлёўскай "сім'ёй" (дзякуючы якой разбагацеў) і ўблытаны ў скандал з фірмай "Мабэтэкс" і адмываннем грошай у Bank of New York, сёняні ён ляльна ставіцца да Пуціна і чесна супрацоўнічае з Ігарам Сечынам. Пра давер Крамля да Пугачова сведчыць той факт, што банкір — найбольш верагодны кандыдат на набыццё кантрольнага пакету акцый тэлеканала HTB, які цяпер кантролюе Газпром. Звязаліся таксама пагалоскі, што Пугачоў фінансуе выбарчую кампанію намесніка генэральнага пракурора Васіля Калмагорава, які балтуетца на выбарах у Якуціі. Калмагораву фактычна зъяўляеца пасланцем Крамля, які мусіць перахапіць кантроль над алмазным прыміслем рэспублікі.

ПЕЦЯРБУРСКАЯ "АДШЧАПЕНЦЫ"

Апрача лібералаў і "чэкістай", да пецярбургскай плыні варта заўважыць некалькі асноўна замежнай палітыкі каманды. Для часткі з іх колішніе супрацоўніцтва з спэцслужбамі сталася трамплінам да "цывільнай" кар'еры. Чыноўнікі не ўтвараюць аднароднай групы, кіруючыя рознымі інтарэсамі.

Ключавой постадаўцю сярод іх зъяўляеца Дзмітры Козак, які разам з Пуцінам працаў у мэрыі Санкт-Пецярбургу. Козак значна ўзмажніў свае пазыцыі ўдзелам у распрацоўцы і прыняццю судовай рэформы. Цяпер яму праракуюць на пасаду міністра юстыцы.

Вялікім даверам Пуціна карыс-

З ураду і стратэгічных прадпрыемстваў патроху прыбіраюцца неяўлічайныя асобы, перш за ёсць сябры старой ельцынскай каманды.

2. Бараца за ўладу працаўніцаў таксама паміж асобнымі групамі з атакеннямі. Найбільш агрэсіўная — "чэкістская" група, якая спрабуе перахапіць важныя пасады, занятыя сёньня прадстаўнікамі ельцынскай каманды (найперш крэслы прэм'ера і шэфа крамлёўскай Адміністрацыі). Назіральнікі прагназуюць абастрэнны гэтай барацаў. Гэта пачыніцца іншы правананыя на "чэкістамі" прапагандысцкай кампаніяй супрацоўнікамі Аляксандра Валошына. Кампанія "чэкістай" штурхает "ельцыніцу" да тактычнага саюзу з прадстаўнікамі ліберальнага кірунку ва ўрадзе. Но лібералам значна працьсцягае супрацоўніцаў з памяркоўнай і кампетэнтнай ельцынскай групай, чым з агрэсіўнымі, амбіційнымі і праграммамі адрозніваюцца.

3. У параўнанні з астатнімі пльнімі групоўкамі, называючыя крамлёўскай "сім'ёй", на працягу апошніх двух год слабела. Сёньня палітычнай восьcioю ельцынскай групы застаюцца кіраўнікі Адміністрацыі прэзыдэнта Аляксандар Валошын, прэм'ер-міністар Міхаіл Касцянаў, старшыня Цэнтрбанку Віктар Герашчанка і генэральны пракурор Уладзімер Усьцінаў (ён, аднак, апошнім часам чесна супрацоўнічае з "чэкісткай" групоўкай). Усе гэтыя палітыкі, за выключэннем Герашчанкі, давялі сваю ляльнасць Пуціну, таму іх становішчу ў бліжэйшы час нічога не пагражае.

Ляльным прадстаўніком старой каманды зъяўляеца падрыхтаваная крамлёўскай палітыкай пасады Пуціна заўважыцца перш за ёсць людзімі, з якім ён сутыкаўся ў мінулым. Аднак колькасць кампетэнтных (і асабіста знаёмых Пуціну) асобраў у гэтым асроддзізде аблежаваная, тым больш што сярод іх німа спэциялістай у многіх ключавых галінах. Прызначэнне Аляксандра Мілера старшынём Газпрома выглядае прыкладам заганасці палітыкі запаўненых важных пасадаў "сім'і людзімі" любой цэнтр. Мілер на мае досьведу кіравання буйнымі прадпрыемствамі і на ўзміненні ўзначальца Газпром. Ужо звязваліся чуткі пра пагаршэнне фінансавага стану газавага манапаліста. Няўдача з Мілерам можа паспрыяць таму, што надалей Пуцін будзе больш асцярожны ў прыняцці важных кадравых решэнняў, ставячы на першое месца прагаесіяналізм, а не ляльнасць.

4. Пуцін у найважнейшых пытаннях самастойна прымае рашэнні, і нельга казаць аб тым, што прэзыдэнтам маніпулюе нейкай групой. У бліжэйшы час сітуацыя пачатковага этапу кіравання Пуціна, калі яму бракавала палітычны ўплыв. Што праўда, у сферы бізнесу істотны перашкодой быў звязаны з міністаром праціўнікамі (былі звязаны міністар палітыкі Міхаіл Суркоў, міністар сувязей Аляксандар Абрамаў, міністар кіраўніка Адміністрацыі). Апрача прэм'ера, ва ўрадзе засталіся адно асобныя прадстаўнікі "сім'яной" клану — міністар праціўнікамі (Міхаіл Лесін і міністар шляхой зносін Аксёненка, аднак і яны з часам, відаць, страцілі пасады).

"Сім'я" страціла ранейшыя палітычны ўплыв. Што праўда, у сферы бізнесу істотны перашкодой быў звязаны з міністаром праціўнікамі (былі звязаны міністар палітыкі Міхаіл Суркоў, міністар сувязей Аляксандар Абрамаў, міністар кіраўніка Адміністрацыі). Апрача прэм'ера, ва ўрадзе засталіся адно асобныя прадстаўнікі "сім'яной" клану — міністар праціўнікамі (Міхаіл Лесін і міністар шляхой зносін Аксёненка, аднак і яны з часам, відаць, страцілі пасады), кіруючыя рознымі інтарэсамі.

5. Рэальна пахіснуць пазыцыі прэзыдэнта магло бы пагаршэнне эканамічнай сітуацыі. Яно пачыніла б за сабой грамадзкае нездавальненіе, якое, у сваю чаргу, надалено б съмеласці некаторымі групамі ўплыву, незадаволеных Пуцінам, стварыць рэальную апазицію яму. Пакуль, аднак, нішто не паказвае на пачатак г

ЖЫВАЯ ГІСТОРЫЯ

Вітаўт Кіпель

Там, где імя Вітаўт няведамае

успаміны

У адным зь нядаўніх рэпартажаў у "НН" пра сустречу пісьменьніка Ўладзімера Арлова з чытчамі згадвалася, як пісьменьнік падкрэсліў, што, маўляў, гадаваныне беларускае самасвядомасці пачынаеца з сям'і. Спрыяючы гэтаму імёны, звычкі-традыцыі ці то, як я разумеў, адзнакі, якія абумоўліваюць-атаясамліваюць беларускасць. Чытаючы туго зацемку, я вельмі шкадаваў, што на быў прысутным на той сустречы ў Менску, бо выдатна падтрымаў бы я Ўладзімера Арлова сваім уласным досьведам. А паколькі мне не давалася быць на сустречы, хачу падзяліцца з чытчамі "НН" сваімі заувагамі-успамінамі.

Імя маё — Вітаўт — так запісана ў мэтрыцы, выдадзенай у Менску ў 1927 г. Калі я падрастаў, нашу сям'ю, перш бацьку — у 1931 г., а ў пачатку 1933 г. і маці (а з ёй і мене), савецкая ўлада выгнала зь Беларусі. Давалася мне гадавацца ў Расей, спачатку ў горадзе Налінску, потым у Вятцы-Кіраве, а ад 1935 г. у Арле. У Беларусі я прыняхджаў толькі да дзеда ў часе канікул. Імя Вітаўт у тых расейскіх місцінах няведамае. У хаце ж мене звалі Віта, Вітус, Вітка. Ды наагул у хаце была беларускасць: гаварылі толькі па-беларуску, маці сipyвалася беларускія песні, шмат расказала пра Менск. Але ж я праводзіў значны час і на "вуліцы"! Зь сямейнага жыцця я добра ведаў, што маім сябрам на "вуліцы", а пазней і ў школе мне тра было вытлумачыць, што маё імя беларускае — Вітаўт, а маці й іншыя мене клічуть "Віта", і так усе мусіць рабіць. Так яно і было, і дзеў ўсясьды (а за імі й дарослыя) успрымалі ўсё, як я ім казаў. Рабіў я гэта на столыкі з уласнага задавальненія, але з веданьнем, што так хоча моя мама. Яна мне прывіла і гэтую звычку, і погляд, што там, на "вуліцы", у школе, сывет іншы, на свой, беларускі, — у сям'і.

Бяспрэчна, для мене імя дзякуючы сямейным прынцыпам было беларускасцю. Але быў ў дзяцянстве і іншыя здарэніні, якія ўмацоўвалі маю самасвядомасць, чым таксама хачу падзяліцца з

чытчамі "НН".

Усё адбывалася ў горадзе Арле, дзе праішло маё дзяцянства. Год 1937-ы. Адна вечару маці прыйшла з працы вельмі позна (яна выкладала на першую змену, на другую ды вечарамі падрабляла лекцыямі ў пэдтэхніку) і расплакалася. Павер, чытчы, што цяжка дзіцяці стрымыць сълёзы, калі маці плача. Але тады я стрымалаўся, бо адчуваў: калі маці плача — нешта незвычайнае. Як мог, пачаў я маму распльтваць: "Што стаўся, чаму ты плачаш, мама?" І

напруженны, але абышлося, і ў дзіцячы дом мне ісці не давялося. Беларускасць ува мне тым часам пачала гартаўцаца.

Выпадак іншы. Год 39-ы, я ў 4-й класе 26-е сярэдняе школы Арле. Наставніца вядзе курс геаграфіі па падручніку Чарфранава. Праходзім рэспублікі СССР, а ўрок прысьвячаны БССР. Вучні, ведаючы, што настаўніца Наставніца Наставніца Васілена Сымірнова па нацыянальнасці беларуска (я ат маці ведаў, што настаўніца Сымірнова родам з Магілёў, яна выслана, а муж ейны

я на поўнасцю зразумеў становішча, на якое выстаўляла сябе Наставніца Васілена Сымірнова. Ей, высланай, маглі "прышыць" буржуазны нацыяналізм. Мне гэты выпадак запомніўся на ўсё жыццё, і настаўніца Н. Сымірнова значна спрычынілася ў ўмацаваніні маёй беларускай упэўненасці.

І яшчэ адно здарэніне. З кастрычніка 1941 г. Вайна праішла пачатковую стадью. Чытункі ў значнай меры разьбітыя, кананаду

АНАТОЛІЙ КЛЯЧУК

Генадзь Бураўкін

чуваць амаль цэлы тыдзень, немцы на подступах да гораду. Раніцай мне маці кажа: "Ты, сынок, зайдзі да Сямёна Радзянкова, іхна радна ў вёсцы, ды разам зь ім схадзі на вёску, прывядзі каня ў падвой, каб ад'ехаць ад гораду, бо напэўна ж будзе бамбёжкі". Найбольш маці клапацілася пра дзеда, які ў той час быў з намі, ляжаў паралізаваны. Мы вымушаны былі яго забраць з Менску, бо ад яго там адабралі хату як цесьця "ворага народу" ды выгналі ў хлеў. Маці думала, што ад'езд ад гораду будзе добрай развязкай. Мы зь Сямёном так і зрабілі: адышлі ад гораду дзясятак кіляметраў, пазычылі ў югоных родзіцаў каня з возам і варочалі ў Арле. На ўскрай гораду мы былі калі гадзіны 5—6-й. Праходзілі калі аэрадрому, бачылі, як гарэлі "ястрабкі", лётчыкі ўцякалі пешачком да вэлісыпэдаў, а немцы з "мэсэршмітаў" палівалі ўсё і ўсіх бесцперыальнім "кулямётным дажджом". Усё навокал гарэла, там-сям ляжалі забітыя, а мы сунуліся ў горад, баючыся, што і нас "хлопнуць". І раптам з аднайа прыдарожнае канавы мы пачулу стоні, прапяглы, заміраючы. Спініўшы каня, мы падышлі да канавы. Там ляжаў чалавек, увесу ў крыві, ледзвіве дыхаючы, як нам здалося — чалавек паміраў. "Дядя, може, мы Вам чэм-либо поможем?", — спыталі мой напарнік Сямён. Але чалавек у канаве ледзь чутна прашаптаў: "Не, не, на трэба, мне нічога не дапаможа". Пачуўшы гэта, загаварыў я: "Дзядзька, і я беларус, як Вам дапамагчы?" На маё пытанье скрываўлены чалавек спрабаваў падняцца, але ня змог. Затое паклікаў мяне бліжэй і сказаў такое: "Вось, дзетка, я паміраю. Я з-пад Ворши. Мяне выгналі маскалі, і запамітай, дзетка, што ўсё зло на нас ад маскалёў". Тут ён неяк заціх, гэта быў як бы ягоні апошні выслак, галава ягоная зьевесілася, і, як я вычуў, чалавек паміраў. Я літаральна аслупінаў. Іншыктыўна я зразумеў, што ён мне сказаў, хоць слова "маскаль" я тады пачаў упершыню. Я ня ведаў, што рабіць. А ў дадатак сябар Сямён настырліві бубнеў: "Что он сказаў?" Неяк стала страшна, але ўцямыўшы, што чалавек — мёртвы, сказаў я Сямёну: пайшлі, а то і нас "мэсэршміты" прыстрэляць. Мы падсцябнілі каня, пагналі ў палаючы горад. Я ня ведаў, што для мяне гэта быў апошні дзень пад савецкай уладай, зь незабытым подыхам памерлага земляка — "зло на нас ад маскалёў". Ноччу ў горад увайшлі немцы.

Пасля "кароткіх уводзінаў" у біяграфію" Бураўкін чытаў вершы. За адзін з іх — "Непрыгожых жанчын не бывае" — жаночая частка залі наладзіла яму спрапрудную авацыю.

Яшчэ Бураўкін расказаў пра шаство працу ў ААН. На пытанье, ці паехала зь ім у Нью-Ёрк жонка, ці адпусцила аднаго, ён адказаў: "Ведаеце, на некаторых пасадах трэба быць абавязковы жанатым чалавекам — гэтага патрабуе дыпламатычны этикет. У мене ў дакумэнтах было пазначана, што я кіраунік беларускай дэлегацыі ў ААН, а ў маёй жонкі ў графе "праца" стаяла — "жонка". Калі жанаты чалавек пры такой пасадзе адзе адзін, дык могуць узынікнуць сумненны наконт ягоной маральнасці".

Распавядая павесті і пра сваю дзейнасць на чале беларускай тэлевізіі, куды ён патрапіў з асабістага жадання Пятра Машэраў сказаў мне, што ён ня можа барапіць беларускасць, бо яму гэта не даруець. А ты, маўляў, давай — дзейнічай, а я цябе прыкрыю. І пры мне таі "тарапунькавасці", як зараз, не было і не магло быць! Што гэта за перадача "На перекрёстках Еўропы", дзе адзін вядучы гаворыць па-беларуску, а другі — па-расейску! Што гэта за Штэпсэль і Тарапунька?! І чаму вядучая наўнай, якав вось толькі што гаворыла па-беларуску, адрэзу пераходзіць на расейскую, як толькі зьяўляецца на экране адна вядомая асоба?!"

Шмат гаварылася і пра сёньняшні дзень, пра абаронца Курапатаў: "Я гэтых хлопцаў вельмі паважаю, хоць і не ўсім з'ім згодзен". Пра неабходнасць зьменаў у беларускім правапісе Бураўкін сказаў, што мяккі знак ўвёў бы, а з усім астатнім трэба пачакаць. Но, маўляў, невядома яшчэ, ці выжыве ўвогуле беларускі мовы.

Пры канцы сустречы пашту падаравалі кветкі. Даўшы, глядзеяліся з лепш, каб дзяўчына з кветкамі паднялася адкуль-небудзь зь першага шэрагу, а не ўручала Бураўкіну букет, які стаяў у вазе на стаўле цягам усёй сустречы...

Аркадзь Шанскі

Вітаўт Кіпель

АНАТОЛІЙ КЛЯЧУК

КОШТИ

на платныя прыватныя
абвесткі (для прыватных
асобаў, на старонку 12):

- да 20 словаў (тэксты модуль)
— 228 руб.
- звыш 20 словаў (тэксты модуль)
— 288 руб.

— аформленная абвестка

— 144 руб. за кв.см.

— аформленная абвестка — памерам больш за 24 кв.см. з улікам кошту арыгінал-макету — ад 186 руб. за 1 кв.см. Абвесткі палітычнага характару і ад грамадzkіх арганізацій аплучаючыца паводле рэкламных расцэнак для камарцічных абвестак.

Каб замовіць платныя прыватныя абвесткі, трэба пералічыць гроши праз пошту паводам на разылковы раҳуна: УНП 101115521, рэдакцыя газеты "Наша Ніва", Менск, вул. Калектарная 20-а, п. 2-а, Р/р 3012213050010, Ленінскі аздз. ААТ "Белінвестбанк" Менск, код 763.

На зваротным баку блянку паштоваага пераводу ў сэктары "Для пісьмовых паведамленій" запісваецца дакладна й чытэльна тэкст абвесткі, тэлефон для сувязі і абавязкова дадаецца сказ: "За рэкламныя паслугі".

**RADIO FREE EUROPE
RADIO LIBERTY**

**БЕЛАРУСКАЯ СЛУЖБА
РАДЫЁ СВАБОДА**

Новыя хвалі й частоты ад 28 кастрычніка 2001:

18:00 - 20:00	7190 кГц (41 м)	22:00 - 24:00	6010 кГц; 6170 кГц (49 м)
	9615 кГц (31 м)		9845 кГц (31 м)
	15460 кГц (19 м)		1188 кГц
20:00 - 22:00	6150 кГц (49 м)	06:00 - 08:00	6140 кГц (49 м)
	7280 кГц (41 м)		9635 кГц; 9835 кГц (31 м)
	9835 кГц (31 м)		1188 кГц

Зайсёды на сярэдніх хвалах частота — 612 кГц

Інтэрнэт: www.svaboda.org Адрас: 220005, Менск-5, п/с 111;
RFE/RL, box 3, Vinohradská 1, Praha 110 00, Czech Republic

НАСТРОЙЦЕСЯ НА "СВАБОДУ"

Нацыянальны дзяржавы

гуманітарны ліцэй імя Якуба Коласа

абвяшчае набор вучняў 7 класы

на падрыхтоўчыя курсы.

Заняткі праводзяцца па беларускай

мове, літаратуре, гісторыі Беларусі,

замежных мовах.

Пачатак заняткай — па меры камп-

лектавання груп, два разы на

тыдзень з 16.30.

Тэлефоны для даведак:

226-10-73, 227-32-77

Наш адрас: 220050, г.Менск,

вул.Кірава, 21

Будуччыня БНФ

Аляксей Янукевіч

Адным з найбольш сур'ёзных адмоўных вынікаў сямігадовага кіравання Лукашэнкі сталася расчараванье беларускага грамадства ў палітычных рухах і партыях, у тым ліку ў незалежніцкіх. Прычына тут не адна: і няздолнасьць нацыянальных сілай адэкватна адказваць на выклікі рэжыму, і шальмаванье на БТ ды ў дзяржаўнай прэсе, і ад'езд Пазнянкі, і міжасобны недавер у незалежніцкім лягеры. У выніку людзі ў большасці сваёй не давяраюць сёньня ані Лукашэнку, ані нам.

Асноўная задача нацыянальных сілай на найбліжэйшыя два гады — дамагчыся падтрымкі з боку грамадства, вярнуць ягоны давер. Дзеля выкананьня гэтай задачы мы павінны дзеянічаць супольна: толькі разам мы ўяўлем рэальную моц. І высупіць той сілай, што аб'яднае нацюю, павінен БНФ.

Станочная грамадская думка аб арганізацыі складаецца з прыватных меркаваньняў людзей, і таму непасрдная праца з кожным чалавекам, праца ў мясцовых супольнасцях мусіць быць асноўным кірункам дзеяніасці Фронту. Частка грамадства падтрымлівае БНФ таму, што арыентуецца на тая самыя каштоўнасці, што і Фронт. І пакуль гэтыя людзі лічаць, што менавіта БНФ найбольш эфектыўна й рашуча абаране гэтых каштоўнасці й прапагандуе іх у грамадстве, яны будзе нас падтрымліваць. Разам з тым, вялікая колькасць людзей не падтрымлівае Фронту, шануючы пры гэтым амаль тоесную з нашымі каштоўнасці. Асноўная прычына гэтага — адсутнасць зразумела сфермульваний ідэалогіі і працы па ўсе давядзены для людзей, адсутнасць мэтанакіраванай інфармацыйнай палітыкі партыі.

Наўяўлікай каштоўнасцю БНФ ёсьць незалежная нацыянальная дзяржава, а галоўнай мэтай — адбудова такой дзяржавы ў паўнавартасным, а не фармальным выглядзе. Іншай самаўсвядомленай і агуль-напрызнанай каштоўнасцю Фронту з'яўляецца беларуская культурная традыцыя — мова, гісторычная сымболіка, звычай й. г.д. У грамадской сывядомасці Фронт успрымаецца як носьбіт менавіта гэтых каштоўнасцяў.

Іншыя нашыя каштоўнасці павінны быць фактычна "адроджаныя", сфермульваныя наўбо больш выразна й канкрэтна, а таксама прасунутыя ў грамадска-палітычнае поле Беларусі. Гэтыя каштоўнасці мусіць быць на проста прадэкліраваныя, іх трэба грунтоўна распрацаўваць і пралагадаваць, бо яны на штучныя і складаючыя аснову нашага съветагляду.

У свой час БНФ даволі гучна выступаў супраць рознага кшталту сыштамаў пераразмеркаванья, умашаньня дзяржавы ў большасці сфер-аўталацевага жыцця, амбехаваньня эканамічных свабодаў. Але тады гэтыя прынцыпы акрэсліваліся выключна праз супрацьластапленне іх камуністычным пастулятам. Рыторыка дзесяцігадове дайчыны наўгорад ці можа натхніць цяперашнє грамадство. Іншыя каштоўнасці, такія, як моцная сям'я, мясцовыя супольнасці іншыя пасярэднікі паміж дзяржавай і індывидам групы, маральнасць, законнасць і парадак, моцны, але невялікі ўрад, рэгіонализм і дэцэнтрализация, гучалі ў свой час няглупа, хутчэй як даніна образу. Яны былі (і застаюцца) адварванымі ад грамадска-палітычнага кантэксту, праз што нават самі фронтаўцы ставяцца да іх з пеўнай несур'ёзнасцю. А ў апошнія гады яны амаль што наўгл не гучалі ў інфармацыйнай прасторы. Разам з тым, наявнасць палітычнае пэрспектывы партыі БНФ палягае ў вялікай ступені ў праагандзе й выкарыстанні гэтых каштоўнасцяў.

Зь іншага боку, у любым грамадстве большасць складаюць людзі, для якіх ідэялічныя каштоўнасці на маюць вялікага значэння. Большаясць цікавіцца перадусім эканамічнымі й сацыяльна-побытавымі

проблемамі. І калі Фронт жадае мец рэальны ўплыў у грамадстве, мы павінны здабыць падтрымку ѹ сярод гэтае большасці. Мы на можам сёньня ўплываць на стан нацыянальнае эканомікі, але мы мусім размаўляць з людзьмі пра іх "дробныя" праблемы. Нам трэба давесці людзям, што нас цікавіць іх штодзённыя турботы, што мы разумеем іхныя праблемы ды імкнемісі дамагчы ў іх вырашэнні. І мясцовыя выбары 2003 г. даюць нам вельмі добрую нагоду для такой дзеяніасці.

Здабываючы сабе падтрымку ѹ грамадстве, мы павінны адначасова перахапіць палітычную ініцыятыву. Гэта значыць мец свой сценар развязыць палітычных падзеяў у краіне хоць б на бліжэйшыя 2-3 гады й пачаць ажыцьцяўляць яго крок за крокам, прымушаючы рэжым рэагаваць на нашыя дзеяньні, а не наадворт. Распрацоўка ажыцьцяўлянне такога сценару вымагае наўяўнасць палітычнае волі ды якай каманды аналітыкаў. Палітычная воля — перадумова ѿсякага поспеху. Пад ёй мaeцца на ўвaze рашучасць, скіраванасць на перамогу, гатоўнасць рэзыкаўца, здольнасць прыматаць рашэнні іх выконацца. Гэтыя рашэнні, у сваю чаргу, павінны прыматаць на падставе дастатковай інфармацыі, аналізу ситуаціі й прагнозу ў развівіцца. Нам надзвычай патрэбныя сталы, дэйсныя цэнтры, які б зьбіраў і прафесійна апрацоўваў інфармацыю, змайсці аналітыкай, прагнозаваннем і маджливаннем ситуаціяў, з якімі мы можам сутыкнушца, ажыцьцяўляючыя наш сценар.

Павінна адвініцца ѹ інтелектуальная дзеяніасць нацыянальных сілай, перадусім у рамках ценявога ўраду БНФ. Распрацоўка праграмаў развязыць краіны па асобных кірунках, акрэсленне прырэйтэй замежнай палітыкі, канцепцыі нацыянальнай бясыпкі, правядзенне круглых столоў, дэбатаў, лекцый і сэмінараў — усе гэтыя заходы ѹ мерапрыемствы на толькі прынансуць канкрэтныя вынікі ў выглядзе канструктыўных, зъвесткістых праграмных дакументаў і прыцягнення да актыўнае працы на карысць нацыянальнай ідзе новых маладых спэцыялістіў, але ѹ сфакусыць увагу грамадства на нашай дзеяніасці на карысць усіх беларусаў, прадэмантструючи інтелектуальны патэнцыял нацыянальных сілай.

Арыентыцы Фронту на партыйную дзеяніасць запатрабуе адпаведнай падрыхтоўкі рэгіональных кірунікоў і актыўістаў. Партыйнае навучаньне выйдзе на першыя плян унутрыпраграмных дакументаў і прыцягнення да актыўнае працы на карысць нацыянальнай ідзе новых маладых спэцыялістіў, але ѹ сфакусыць увагу грамадства на нашай дзеяніасці на карысць усіх беларусаў, прадэмантструючи інтелектуальны патэнцыял нацыянальных сілай.

Мы можам перамагчы, і мы пераможам. Галоўнае, каб мы здолелі аднавіць у лягеры нацыянальных сілай атмасферу салідарнасці, калі кожны адчувае сваю прыналежнасць да вялікай сям'і, адчувае яе падтрымку, аддае ёй свае слы і захоўвае ёй вернасць. І менавіта адчуванье моцы, адчуванье вялікай сям'і, якая стаіць за тобой, павінен даць сёньня кожнаму свайму сябру, кожнаму прыхильніку нацыянальнай ідзе Фронт — як партыя, што аб'яднае нацюю.

Зь іншага боку, у любым грамадстве большасць складаюць людзі, для якіх ідэялічныя каштоўнасці на маюць вялікага значэння. Большаясць цікавіцца перадусім эканамічнымі й сацыяльна-побытавымі

Сёньня менскаму слухачу няма чаго жаліцца, што сусветныя музычныя шляхі мінаюць нашу краіну. Замежнія музыкі раз на месяц-другі завітваюць у Беларусь. Праўда, з большага гэта тыя выкананыя, чые імёны грымелі гадоў пятнадццаць-дваццаць таму, а зараз знаходзяцца ѹ заслужанным забыцці. Што зробіш, калі грошай на модныя сёньня Rammstein або Gorillas у нашых шоўменаў не хапае. Зрэшты, і "дзяды" тут поўныя залі зъбіраюць, нягледзячы на немалую цену билетаў.

Галіндзкі мэталёвы гурт Third Stone ("Трэці камень"), які ѹ лістападзе єзьдзіц з канцэртамі па ўсёй краіне, вылучаеца з шэрагу гэтых ганаарных гастралёраў. За выступы ѹ Менску хлопцы з Эйндховену атрымлівалі ѿсяго па сто даляраў на гурт, на праўнікі, прасілі сфатографавацца з імі... У Воршы мы выступалі як у клетцы з мэталёвой сеткі. Пэўна, каб нікто ня кідаў ў нас цяжкімі речамі. Нам наладзілі вандруючы гурт у Беларусь прыехаў прыхватна — да сібровікі. Дый цікава пабачыць іншую краіну. Пра сваю ўражаныні галіндзкія музыкі распавялі на прэсавай канферэнцыі пры кандытуру на Беларусі.

"Такой аддачы ад публікі ѹ Га-

МУЗЫКА

гастролі Third Stone

У краіне сяброўкі

нахіліўся. У Менску быўлі ѹ музэі вялікай айчыннай вайны. Уразіла, што ў вас памятаюць сваіх герояў, там цэлый залі прысьвечаны партызанам...

Яшчэ зьдзівілі нізкія цэны на CD. А таксама — плойма нелегальных кружак на невысокіх коштках. Мы не такія баатыя людзі, каб у Галіндані набыць шмат альбомаў адразу (яны ў нас задарагі), таму тут скучлялі CD у вялікіх колькасцях. У вас прадаюцца амаль усе тыя запісы, што і ў нас, больш таго — мы знаходзілі тут штосьці, чаго няма ў Нідэрландах.

Апроч дыскаў, мы павязем адсюль гарэлку. Упершыню пазнамёліся мы з іх у Воршы. Пасля гэтага ѹ аднаго з нас нават прапала палова вечара, ён яе папросту не памятае. Спадабалася ѹ беларуское піво (асабліва сьветлае). Файна, што яго можна набыць у вялікіх плястыковых бутэльках. У нас такога няма".

У хуткім часе Third Stone плянуе паехаць з канцэртамі ѹ Італію, а пасля зноў завітаць у Беларусь.

Уладзімер Пучынскі

прем'ера "Цацачнай крамы"

Пераўласабленыні Тодара

6 сіння ў менскім Тэатры юнага глядча беларускі музыка Зыміцер "Тодар" Вайцюшкевіч прэзентаў свой першы сольны праект "Цацачная крама".

Цягам ѿсяго канцэрту глядчы змаглі назіраць за пераўласабленыні Тодара. Сыяўвак то выконваў ролю гандляра, прапануючы набыць нейкую музычна-палітычную пачатку, то сам намагаўся ѹ ўсе ператварыцца з дапамогай гітары Алега Івановіча і скрыпкі Алега Пузыні. Ад шматлікіх вобразаў ледзя не закружылася галава. Гэтаксама як і ад разнастайнасці музычных стыляў — фольк, раманс, шансон, нават запазычаны з оперы "Нотр-Парыж".

Дам дэ Пары" адчвяліся. Атрымаўшы гэтае глядчы зьвінчылікі, праўнікі з імпрэзы Зыміцера выконваў песні на вершы Караткевіча, Камоцкага, Жылкі, праспіваў колькі твораў з эліптару "Крыўі", пры гэтым упэўніваючы ўсіх, што гурт не распаўсюдзіць. А прыканцы — песню "Я нарадзіўся тут" (рэгі са скрыпкай і баянам).

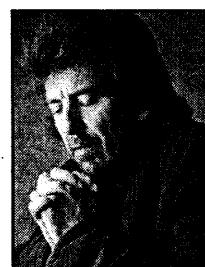
Пасля канцэрту ѹ курылцы сама сабою наладзіліся прэсавая канфэрэнцыя з удзелам Вайцюшкевіча і

пазэта Дранька-Майсюка, які пісаў тексты для "Цацачнае крамы". Захапіўшыся Тодарам, прыхільнікі беларускай музыкі не прыкімкалі нават Ігара Варашкевіча, што стаяў паблізу. Зрэшты, Варашкевіч возьме сваё 12 сінёжня. Сяргей Будкін

in memoriam

Самотны са сваёй бядою

шалікам скаваныя шнары ад апрацоўкі. На твары заўсёдна цепляюць сяшкі. Джордж Гарысан умей усьміхачаца.

Гарысан захапляўся крышнайзімам. Гэты напрамак у рэлігії быў самым бізкім філязофскуму складу ягонае натуры. Ад крышнайзім ён ужо не адступіцца. Тому, напэўна, страшна пакутавы, памрэ спакойна і лёгка. Ягона жонка Аліў і сын Дані не пакідалі яго да апошніх хвілін. За нехалкі дзён перад съмерцю на пытаньне пра ягоная адносіны з Богам Джордж Гарысан адказаў: "Каханне, што мы стражаем, і ёсьць сапраўдны Бог. Прыгажоць, якую мы бачым адзін у адным, і ёсьць сапраўдным Богам".

Джордж Гарысан быў шчодрым чалавекам у хаканні, у таленце, ва ўменьні

жыць і паміраць. Хочацца скончыць разважаныні пра Джорджа Гарысана словамі Ёка Она, удавы Джона Ленана, якія яна сказала праз некалькі гадзін пасля съмерці Гарысана: "Джордж даў гэтак шмат нам, калі жыў, і праігрывае рабіць гэта ўсім".

Лілія Сазанавец, Вялікая Брытанія

Алесь Аркуш

***

Джорджу Гарысану

Славамір Адамовіч

Радкі зь віленскай кавярні “Грамута”

Гэта цёмнае шкло бутэлькі,
за якім таямніча шартрэз;
гэты цену, гэты бліск пастэлькі,
гэты сумны мясцовы Крэз;
карбанат і салата з морквы,
два па сто і таматы сок... —
і крыніца сяброўскай гаворкі
забруяла ў віленскі змрок.

1 кастрычніка 2001 г.

Мы ўспомнім кожнаму словы і
справы —
і тым, хто зълева і справа хто,
і тым, хто ціхі і хто рухавы,
хакей хто любіць, а хто — лато.

Дык помні, вораг, — мы тут
адвеку
стаем, стаялі і будзем стаяць.
А калі трэба — чакой на чэку
на вашым нашу паставім
пячаць!

20 траўня 2001 г.

жыве і капошыцца ў брудзе,
і першым тады забіваюць
таго, хто стаіць на каленях
і не за свабоду моліцца,
а — “каб вайны не было”.

Менск, 9 кастрычніка 2001 г.

* * *
Анатолю Сысу

Быў і там, і тут,
бачнёу я тое, гэна..
За бацьку мне карны суд,
турэмны дворык — арэна,
але

Я не хачу, як ты,
у бруднай казённай кватэры
курчыцца ад нематы
і распаду матэры.

Я не хачу лячыць
язву чыліскім сосам
і п'янным вокам лічыць
на столі промняў палосы.

Чуеш ці, Толя Сыс,
жыць я хачу дазванья —
хай пад мяントускі сывіст,
хай сабе з плачам кані.

Быў я і тут, і там,
бачнёу я тое-сёе:
напрыклад, як гіне Хам
у белым убранні Героя.

3 траўня 2001 г.

Раманс у пакой з клясычным інтэр'ерам

Тонка пахнучы зьверам,
пасцяляўшы дыван,
з прагматызмам гетэры
выгінала ты стан.

У крыштальным графіне
зіхацеў алькаголь,
і згаралі ў каміне
наши сълезы і боль.

Я дастаў ў белых ножнаў
тrophвугольны стылет
і пачуў асьцярожны
твой муаравы шэпт:

“О мой любы, навошта
нам халодная сталь?
Каб наводзіць на кошты
адкітнелы сэраль?

Нам зусім не да твару
нажавая гульня.
Не пра тое ты мары —
ты хацеў немаўля...”

І тады я адкінуў
глянцевіты метал,
і паплуй над камінам
палюбоўны харал.

Лістапад-сінегань 2001 г.

светлым, чыстым ад рознага
съвінства
зы белага долу завесыці пад дах.

Толькі чаму невыкрута тая:
— Марылі ўсе, а будзе адзін,
няйсехнасьці нас дакарае...
— Не, братка, рады табе мы дадзім!

— Съмецця, бруду насыплем
даволі
каб пёркі не съляпілі нам вочы,
каб ня мелася побач ніколі
спакусынікаў, што зъязыць уночы.

У Белай Вароны — белая дзюба.
У Белай Вароны — белыя крылы.
У Белай Вароны — белыя лапы.
У Белай Вароны — і белы хвост.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА

* * *
Я думаў, што Свабода — гэта жах,
Калі усе палезуць на машины
Або зъягуюць у іншыя краіны —
Пакінуць нас на нашых жа вачах.

Я думаў, што Свабода — гэта цену,
Вясны і сонца. Цень былога
шчасця.
Я думаў, што Свабода — гэта дзень,
У які даўно мы марылі папасыці.

Я думаў, што Свабода — гэта съвет,
У якім німа забруджаных плянэт,
У якім німа забруджаных газэт.
Съвет, дзе народ казаць умее: “НЕ!”

Я зразумеў: Свабода — гэта мы,
Палоханыя кратамі турмы.
Павінна быць у нашай галаве,
Што, ні на што ня глядзячи,
ЖЫВЕ!

Літаратурны сэмінар

Дзянісю Дзялендзіку. Пішы.
Посьпех прыйдзе.

Паўлу Хадзінскому. Верш пра
Курапаты правильны, але Вы па-
спрабавалі ахапіць у трывдзіці
радках усю гісторыю Курапатай,
і гэта ў Вас не атрымалася.

Р.Б. Твор не для друку.

Янку Мірону. “Выходу ў нас
другога нету” пусе ўвесе Ваш беларускі марш. А так верш неблагі.

Зымітру Панкаўцу. Даашліце
яшчэ сёе-тое са снайго, каб было
на чым расчытацца.

Міколу Яўмененку. Для друку
нічога нельга выбраць, хаця вер-
шы цікавыя.

Вітаўту. “Ліст ад беларускага
народу” цікавы паводле задумы,
але слабаваты паводле выканан-
ня.

Віктар Шніп

Перачытваючы верш Янкі Купалы “Ворагам Беларушчыны”

Ад плошчы Волі да Вольнай
Краіны
мы крохмом праз турмы адзін за
адным,
і ўсё ж мы ня корчым посныя
міны,
будуючу наш Беларускі Рым.

Дарма! Не чакайце, што мы
здамося!
Мы плавім нянявісць, каб
сілай стаць.
Пра слабасць нашу вам толькі
здалося,
і вам нас, братя, ня ўдасца
забраць.

Георгі ЛІХТАРОВІЧ

* * *

Трыснягі вы мае,
Тры снягі
Вас аблыталі сцюжай зімоваю.
Халадзі, падступна зімоваю,
Захапіла ў палон берагі.

Дзе-нідзе, як чужкая сцягі,
Уздымлюючы даўды рагозныя.
Толькі зорачкі ў небе марозныя
Размайляюць ся мной на мігі.

Курганамі цямнеюць стагі,
А зямля не ўзарана — разорана.
Нібы ўсё навакольле заморана,
Сьпяць пад снегам лугі і лагі.

Абяцалі даваць пірагі
Памяркоўным, лагодным і
скораным;
Абяцалі прынаднага скору нам,
Ды нішчымніца сушыць мазгі.

Спачуванья ня маюць багі.
Не памогуць ужо загаровы нам,
Бо вароны над полем нявораным
Непазбежна сціскаюць кругі.

Лёс нам, пэўна, ня зладзіць другі.
А сынам?.. Ці ня будзе агідана ім
Жыць у прымах у доме
раскіданым —

Можа, урэшце, мы сплацім даўгі?..

На рачулках ільдоў ланцуґі.
Непрытульна, гаротна і сорамна...
Толькі ў сэрцы — цяпельцам
ніскораным —

Бел-чырвона-

Белыя сцягі!

Арцём АРАШОНАК

* * *

Халодная раніца...
парасон хавае
сълезы на твары.

Андрэй ВОЙТ

ХЛОПЧЫК І “НЕБАСКРОВЧЫК”

Неяк ехай я ў цягніку. На ўесь наш
вагон прымемна пахла чыёйсьці
смажанай курыцай з часнаком, за
акном мільгали дрэвы, праваднік
разносіў гарбату, нейкі мужчына
распавядаваў показку. На 28-м месцы
спала жанчына. А калі мынеш разам з
бацькамі сядзіце хлопчык гадоў
шасці. Ен браў са стала бацькую
пачак цыгарэтку, ставіў на яго
пустую бляшанку ад кансервай,
наверх клал пустую піўную
бляшанку. Потым з вялікім
задавальненнем разбіраў гэтую
канструкцыю. Ен гуляў у хмарачос.

Яўген КОРВІН

* * *

Вось з году ў год, ад веку ў век
блукae ў цэмery чалавек.
Дарог як быццам не знаходзіць,
і вось ён ходзіць, ходзіць, ходзіць...

А ноччу — жах, страшнны сон,
ідзе бясконцы батальён
Барацьбітоў, што зь веку ў век
сплазнілі крыўду, боль і зьдзек.

Я не крываю — продкаў боль,
Я маю хлеб, я маю соль,
Я маю працу ды сяброву.

МАРА

РАЗВАЖАНЬНІ

Кожны крок адгукаецца болем,
Кожны шэлт — нібы колькі званоў.
Я ўліяю: над нівай, полем
Краю роднага хмари юноў.

Хмары гнусю, што людзьмі завуцца,
Не на справе, а проста, за так.
Клікнеш іх. Нават не адгукнуша...

Дзіўны ў хлебе счарсыцьвелага смак.
Дзіўны пах пазалеташніх кветак.
Дзіўны гоман учарашніх хваль.

Дзіўна глянў ўжо сталь падлётак.
Дзіўна вабіць суквецьцямі даль.

Падаецца, як хоча змагацца,
Не жада чагосьці зъянінца.

Ды на марыцы свабодна звяцца,
Ды на хоча кайданы здымца.

Падаецца, што прыцемкам сінім
Беларусь раптам стала сталей.

Родны Край! Мы цябе не пакінем!
Чалавек з гнусу крохцыць далей...

Валадар ЦУРПАНАЎ

БЕЛАЯ ВАРОНА

Ірыне Хышовай прысьвячыла
У белай вароны — белая дзюба.
У белай вароны — белыя крылы.
У белай вароны — белыя лапы.

У белай вароны — і белы хвост.
Белая грудзі, белая сьпіна,
белая пёркі — бялоткасць ва ўсім.
Кожны суродзіч лічыць, што кпіну

вартая ты, бо нязручная ім.
Дзіўна глянў ўжо сталь падлётак.
Падаецца, як хоча змагацца,

Не жада чагосьці зъянінца.

Ды на марыцы свабодна звяцца,
Ды на хоча кайданы здымца.

Падаецца, што прыцемкам сінім
Беларусь раптам стала сталей.

Родны Край! Мы цябе не пакінем!
Чалавек з гнусу крохцыць далей...

Ды на марыцы свабодна звяцца,
Ды на хоча кайданы здымца.

Падаецца, што прыцемкам сінім
Беларусь раптам стала сталей.

ТВОРЧАСЬЦЬ

НЯ СЫПІ!

"Зомбі" па-ангельску ўсяго толькі той, хто сыпіць ідуучы. Беларус! Ня сыпі ў шапку! Ачуйся! Навокал жыцьцё пульсует, зъмены адбываюцца, усё рухаеца наперад. А ты — як зомбі. Успрымаеш па-першынаму любыя звесткі. Шаман у тэлевізары гаворыць "агон!" — і табе робіцца горача, у тваіх вантрабах пачынае пічы вугольле, тваё сэрца сціскаецца ад страха. Ты такі лёгкаўнушальны, легкаўрны. Гэта таму, што ходзіш на свае постсавецкія мітынгі з партрэтамі паганскаў багоў. Ты перастаў быць хрысьціянінам па-сапраўднаму. Царкоўная служжка замбуюць цвёб: уся ўлада — ад Бога. Нават самая непрываходная. Таму не абурыйся, не супраціўляйся, падпрадкоўвайся ѹ любі яе. Гэта ўлада зь вялікай літары. бо яна — ад Бога. Цікава толькі — ад якога? Але беларус пытанаўнік не задае.

***

Сыпіць народ, сыпіць. Ва ўсякім разе, адным вокам. Салодкім летарычным сном, у якім СССР, на-паўжывое палітбюро. Што тады было лепш? Ядравыя боегалоўкі, тысяча танкаў у горадзе? Чэрнія кожных дзвярэй, у кожнай краме і установе? Што было яшчэ? Мары купіць кілё сасісак, пачак дрожджакаў, бляшанку распушчальний кавы або пляшку рыскага бальзаму. А мо ѹ сапраўды было лепш? Ва ўсякім разе, не хапалі людзей, як сеняня. А 37-ы год даўно забыўся. Во ў параданні з 37-м сеняня пакуль лепей. Але ці надоўга?

РЭВРАНСЫ

Апошняя паездка правадыра ў Кітай-горад. Як ён яе чакаў! Надакучыла цягацца па сзыранях-цымутараканях. Тут жа — стаціца! Які прыцягальнік рутуал! Як сустраўся з прэзыдэнтам кітай-гараодкам. Валодзя! Тут некаторыя дзеячы началі балбатаць, што, маўляў, нашыя адносіны з Вамі пахаладалі за апошні час. Лухта! Няпрауда! Так-так, Шура! Брахня гэта ўсё. То, што некаторыя байлі, быццам мы з Вамі ахаладзілі аднаго. Так, брахня, Валодзя! Гэта быў бы нонсенс! Гэта — асноўная мэта і сэнс майго жыцця! Дружыць з Вамі да самазабыцця! Згодны з Вамі, Шура. Згодны на

ZOMBIE

Сяргей Астравец

уёсце! Дружба да труны! Так, да дамавіны! Дазвольце на брудэршафт выпіць з Вамі, Валодзя. Хай гэтыя рэпарцёры нас сфатаграфуюць. Афіцыянт, шампанскага! Так, але толькі савецкага!

***

Ах, як я люблю глядзець гэтыя спектаклі! Заўжды прадказальны, адольковы пачатак. І зъмест адольковы таксама. Маўляй, гаварылі, што мы з вами разълюбілі адзін аднаго, што палюбоўніцы ў нас. Але ўсё няпраўда. Адно крыху непакоіць правадыр. Выглядзе кеспка. Нейкі шэрсы, хваравіты. Міжволі ўспамінаеца бэзтышная "рэклама": мужчыны, зъмяніце рызыкоўны лад сваёго жыцця! Вядома, яго потым ўсё адно падфарбуюць, вітамінамі напоўніць і г.д. Колькі ўжо разоў ворагі розных радаваліся, зласліві, што ў правадыра выгляд шпітальника. Не дачакаецца!

Правадыр на Новы год выступае ў тэлевізары. Фізычна выглядае дрэнна, вельмі нездарова. Вачамі сваімі на веру, беручы мясцовую дзяржаўную газету з тэлевыступам. На здымку — мужчына-харашун, кроў з малаком. Правадыр выступае на ўсенародным сходзе. Выглад — горш не бывае, хворы чалавек. Выходзіць тая ж самая газета з выступам і партрэтам рэкламнага мужчыны, які голіца найлепшымі "жылеткамі", карыстаецца найлепшымі ласкінамі, чысціць зубы самай белай пастай і спажывае супервітаміны. Эфект непраудападобнасці ўзмацняеца яшчэ тым, што яго даклад круцілі па тэлевізары цэлы дзеяні, каб кожны грамадзянін і чытач афіцыйнай газеты ўбачыў і пачуў свайго куміра некалькі разоў.

Партрэты багоў мусіць быць бездакорны. Гэтак Сталіну рабацінне затушоўвалі, а Гарбачову — пляму на галаве.

ПАЧАЛІ БРАЦЬ РАХМАНЫХ

Эта не калямбур, эта рэчаіснасць, сымбал часу. Паважаныя людзі безь ніякіх згадзіліся паважаць недаткальнасць свайго на менш паважанага калегу. (Якое беларуска-сымбалічнае прозвішча — Рахманык!) Абы не мяне. Але нікто не гарантует, што не пачуць браца ўсіх. Адзін, напрыклад, песьніку напісаў на вершы Зянона, вельмі чульлівую. Другі нарадзіўся пад акупаций. Яшчэ адзін па-беларуску калісць неабачліва выступіў, пахваліў бітву пад Воршай. І дарэмна ён будзе вылывацца, што меў на ўзве славутыя залы з "каіцюшай" у 41-м, з усходняга берагу Дняпра. Карная сякера постсавецкай рэвалюцыі літасці на мае.

***

Гляджу я збоку на гэтыя спрэчкі апазыцыйных што да выбараў ва "усесаюзны парліамент". Існуюць два пункты гледжання: варта ўдзельнічаць, бо інакш ты не палітык, або — ні ў якім разе нельга, ні пад якім соўсам. Першыя яшчэ дадаюць: узгадайце, колькі карыснага здолелі зрабіць нашыя прадстаўнікі ў савецкім ВС.

Але ў СССР пры канцы гарбачоўскай адлігі дэмакраты было непараўнанна болей, чым сеняня ў нас. Гэта па-перше. Па-другое, што не варыўся адно ў сталічным "рандэлку", ведае, што выбары ў "палатку" былі выбарамі сталінскага кішталту — з адным у абсалютнай большасці выпадкаў рэальных кандыдатам у кожнай акрузе. Каго ў выканкамаўскіх кабінетах вылучылі быць дэпутатам, той ім і стаў. І перш чым лезцы ў гэтыя выбары, траба сем разоў пададуць: ці дазволіць наш дарагі рэжым, каб ва "усесаюзную "вуму палату" прайшлі не ягония людзі? Навошта яму гэта дазваляць?

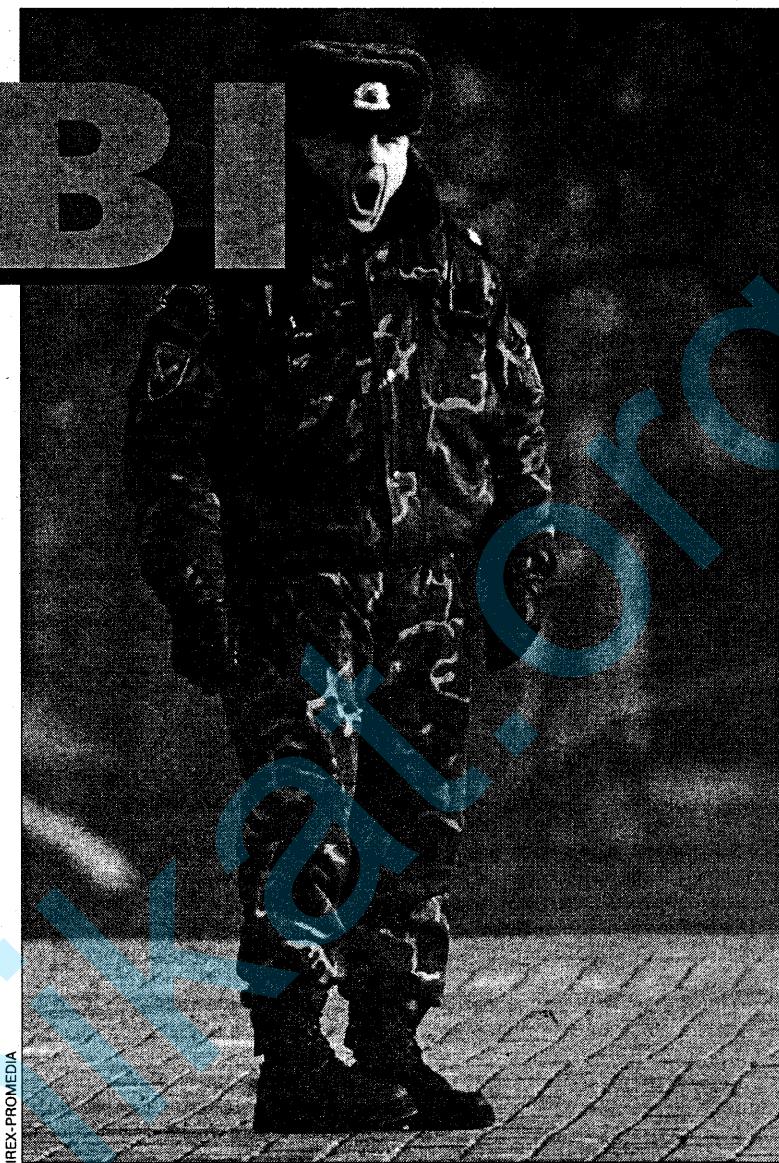
ШТУЧНАЕ АПЛАДНЕНЬНЕ

Нараджальнасць перастала зынікацца! Колькі шматзначнасці ў камэнтарах бэтэ! Радасць наўвіна супала з паведамленнямі аб tym, што правадыр наведаў гінекалягічную клініку. У народнай сывядомасці гэтыя факты павінны сумішчавацца. Пагатоў, штодня на зальліве паведамляеца пра пасьпехава штучные апладненія беларусак.

Правадыр, потым удакладняюць, што нараджальнасць палепшылася адно ўсталіць. А там, як вядома, найблей заможных людзей.

Думаеца, што нараджальнасць у той жа Маскве і ва ўсёй Расеі агулам абсалютна розныя. Так што зарана апалиягет рэжыму быць у літагаўры. Дарагое бэтэ перастала чамусці "рэкламаваць" наяўліць у краіне процымы сіротаў пры жывых бацьках. Лічбы нявыгадныя. Было 10 тысяч, праз год стала 11 тысяч. На кожную тысячу жыхароў — сірат. Займаўся белікамі рэжымам выхаваннем іхных бацькоў ды паліпшэннем дабрачынніцтва людзей. Але яму важней перасылаваць, лупчаваць, штрафаваць самых лепшых, адукаваных, разумных.

Маскоўская тэлеперадача "Чалавек і закон" паказвае беспрытульнага хлопчыка. І жанчына з Гомелю, з беларускім прозвішчам жанчына ўсынаўляе яго. Велізарная Расея не заікавілася лёсам расейскага хлопчыка. А беларуская жанчына якай не заікавілася лёсам кінутых беларускіх дзячынікі хлопчыка... У нас ўсё о'кей. Сиротак болей не паказва-

IREX-PROMEDIA

ня можа не ўражваць: прэзыдэнт краіны не размаўляе па-расейску. Не таму, што яя хоча ці грэбее. Папросту яя ведае расейскі мовы. Гэта асоба — латвійскай, а не расейскай ідэалёгіі, латышскай, а не савецкай культуры. А таксама носятка заходніх дэмакраты. Ніякай саветчыны, ніякай расейшчыны, ніякай камуністычнасці. У беларусаў німа такога прэзыдэнта. Сурвілла, мабыць, застанецца прэзыдэнтам эміграцыі.

А правадыр зноўку паставіў старую кружэлку: развал СССР — вялікая бяда, "праступленне"! Бяспрайгрышны разылік на першыя зытніцы мислення жыхароў, якія калі тэлевізараў сідзяць. Каб уратаваці абрэвіятуру, Шура ніколі б ня стаў "яго правасходзіцельствам", не сядзёў бы ў пазалочаных крэслах, на ездзіў у брачных лімузінах. Шуру давялося б вяртадца ў свой "Шлях да камунізму" і надалей хадзіць па гнай ў гумовых ботах. Так што маліца яму трэба на развал абрэвіятуры. Дзякаваць ёй усляк, што яна ня вытрымала, развалілася. І адзначаць угодкі скону шампанскім.

ВОЧЫ НА ПАТЫЛІЦЫ

Зноўку сюжэт на бэтэ: пра "гарадзенскі Арбат" — вуліцу Савецкую. Гадоў дзесяць таму давялося ўжо тлумачыць у мясцовай газэце, што на Савецкай спынілі транспарт, калі Арбат яшчэ ня быў пешаходным. Гарадзенцы пазычылі ідэю зусім не ў Маскве, а ў літоўскіх Шаўлях. Горадня і Шаўлі супрацоўнічалі. З Шаўляў было блізкай да єўрапейскіх шляхоў. Мы якраз жылі ў Шаўлях. Бацька і сеняня ўспамінае, як прыяджала гарадзенцы, як у рэстарацыі рабілі дні беларускай кухні.

У Шаўлях пешаходная вуліца называлася Вільніяс. Росысь на сценах, экзатычны шыльды і г.д. І ўсё гэта на пачатку брэжнэўскіх 70-х. Таму лепей гаварыць "гарадзенская Вільніяс". Частка наших людзей бачыць, што адбываецца ззаду за сотні кіляметраў — тамака, дзе Эўропа ператвараецца ў Азію. А перад сабой ня бачыць. Асаблівасць беларускага савецкага зроку. Можа, шампанскага? Савецкага, сама сабой.

Казікі жыцця

Тралейбус-алень

Цікава, што Троль — гэта і прозвішча не-калькіх іямецкіх вучоных, звесткі пра якіх пададзены на энцыклапедычнай станцыі публічнай бібліятэцы! Але яшчэ, якія пададзены на тэлевізары.

Ціпер, калі будуць прамаўляць: "Тралейбус...", — мene будзе заўсёды чуцца сваі, напаўскандынаўскія:

"Тралейвуз" ... Купіў сабе белікамі транспартнымі сродкамі, у тралейбусе, як тутэйшы велічныя дух! О, шчасліўчык!..

Іншыя звязаліся ў нас на сені ў пасыльках заканчэння апошніх сучасных вайны — 50 гадоў таму. Па засынеканай стальніцы сталіцы (белы абрус — уся Белая Русь...) хутка й павольна бегаюць тралейбусы: найбольш бела-блакітных, але ёсьць і чырвоныя, жоўтыя, зялённыя. На зыркіх, каліровых зонку размешчаная рэклама. А мой любімы і звязкы — бел-блакітна-белы — заўсёды чисты. Ён самадастатковы і каштоўны сам сабою.

У сувеце тралейбус як гарадзкі транспорт ужо вымірае (як і вольныя алени). А ў нас яшчэ можна на ім ездзіць, пазіраючы ў аблімаваніе льдзінкамі акно — на горад, людзей, съвет.

Людка Сільнова

САБАЧЫЯ ГІСТОРЫ

Адзін сабака быў вельмі юны і яшчэ ўсіміхайця, гледзячы на хуткую дапамогу, якая спынілася ля пішчару, дзе на чорным асфальце, як агарэрлы кусок ялавічыны на паталыні, ляжаў Граждан Сабака пасікаўся ў хукай дапамогі: "А ці ня скажаце, блюдзяшчыя ўталаўны кодэкс і правілы руху, што здарылася з гэтым мільм отракам?" Хуткая дапамога нічога не адказала, а толькі грэблівага паглядзела на сабачую торбу, зь якой тырчала пляшка малака і абрывізы (відаць, у лядоўні белымі мышамі) хвост ужо даўно памерлай рыбіны. Граждана паклал на насілкі, і ён, расплющыўшы зь нечалавечымі намаганінімі вока, сказаў: "Гаспада... Я не могу пітца вэгетарыянскімі сасікамі. Гаспада... Паедзем у намяра!"

І тут падышоў міліцыянт.

Міліцыянт: Прашу ўсіх съведак чыстасярдзечна засвідцецльстваць, што гэтыя яшчэ юны сабака прыстаўаў да хуткай дапамогі, якая выконвае службовыя заданінне. А вы, Граждан, ляжыце сымірна, а то я не ручаюся, што вас пазнае родная мама. У мяне ёсьць прадпісаныне ад вышэйшага начальнства, і я, калі гэты сабака аддашыць сваю сетку, усім усё прашчу. А інайч усім будзець капцы!

Граждан: Хоць я і ляжу на гэтых насілках як на смертным адры, магу яшчэ засвідцецльстваць, што гэты сабака прыстаўаў да хуткай дапамогі. Ён нават абраў жаніцу на дапамозе, калі што атрымаецца мяня так.

Прафесар: Мне два месяцы не даюць заробак, але я добра бачыў, як гэты сабака прыстаўаў да хуткай дапамогі! Жаніца ён на ёй ня будзе, бо я сам гатоў на ёй жаніцца. У мяне ёсьць дысэртацыя, якая адпавядае патрабаваным вышэйшых органаў. І я буду скардзіцца ў апошніх інстынціах, калі па вуліцах будуць хадзіць сабакі і прыстаўаць да нашай шаноўнай дапамогі.

Сылесар: Я падыходу ёне атрымліваю грошай, але жыву, і мне даўно перашкаджае сабака, які сёньня прыстаўаў да хуткай дапамогі. У мяне было пяць кіляграмаў жалезных апілак, і я ня змог іх данесці да хаты, бо гэты сабака пачаў прыстаўаць да дапамогі. У мяне добрая жонка, і яна не выганяе мяне на вуліцу, калі я не прыходжу дамоў начаваць. А сабака мне перашкаджае нармальна пітца...

Начальнік: Я таксама бачыў, як гэты сабака прыстаўаў да хуткай дапамогі. Ён і да мяне прыстаўаў, але я часны. У мяне ёсьць сваякі ў органах, і я так гэта не пакіну.

Сядзецце ўсе і пад фанфары!

Дзёўка: Я ня веру, што гэты сабачка здольны прыстаўаць да хуткай дапамогі. Быў бы гэта Шніп, дык я б паверыла. А тут мілы сабачка, юны, як анёлачак нябесны. Ну, калі ён хоча каханья, то я магла бы яму дапамагчы. Таварышу міліцыянце, арыйціце мяне, і вы не пашкадуецце...

Баба: Я нічога ня бачыла, але гэтага сабаку трэба ізаляваць ад нашага грамадзтва, бо з-за гэтых сабак у нас развалілася вялікая краіна, якая мне сыніца па начах, і я... Дайце мне гэтага сабаку, я яму тут жа горла перагрызу!

Мужык: Я балдзею ад гэтага сабакі! Паглядзіце, у яго чатыры лапы, два вухі і адзін хвост. Гэта унікум, якіх мала на съвєце! Ён разумна зрабіў, што прыстаўаў да хуткай дапамогі, бо ад яе не падчэпіш ніякі заразы. А я балдзею...

Вусаты: Аддайце мне гэтага сабачку. Мы яго доўга мучыць ня будзем. Чык ножыкам — і ён у небясах.

Лысы: Гэта вульгарна. Я ведаю, што трэба рабіць з сабакам, і асабліва цяпер, калі мы будуем вобчоства справядлівасці і працоўнага ўз্দыму, таму працу гэтага сабаку не арыштуваць, а перадаць мне як лепшыя вопыт нашага часу...

Але раптам калі пішчару спынілася чорная машина, і зь яе пачулася: "Куда вочарадзь стаіць?"

Віктар Шніп

Хаце). Яны просьці дасылаць гроши! Разумны Каханыне — гэта адчуваць, што ўнутры цябе ўсё сціснулася. З калекцыі Гноміка Каханыне — гэта штосьці, што вы ня можаце паскорыць. З калекцыі Гноміка У міталёгіі беларусаў ніяма прыкладаў служэнчына князю, синёру, але — слухніць дабру паслалітам!

Маліся так, як бы ўсё залехціць ад Бога! Працуй так, як бы ўсё залехціць ад цібе! Дэзві жыхыня

Беларускамоўная аптэкарка аблігуюча кіск у паліклініцы на Энгельса, 47 у Менску. Вельмі спадліўная!

Кнігі, музыка

Запісы гурту "Стары Ольса" — "Келіх кола", "Вір" і іншыя запісы, віда, паштоўкі, значкі. Т.: 220-68-74 (у буднікі дні)

Біографія "Існавальмыжы пан Леў Сапега", 200 страниц. Фармат А5, папера афсетная, каліяровая вокладка. Т.: (0232) 45-51-12

Аматар беларускай бардаўскай песні хадзе набыць касцю С. Сокалава-Воюча "Нефармальныя беларус". Хто можа поштат? 247940, Гомельская вобл., Петрыкіў, вул. Талстога, 22

праца

Раблю пераклады з польскай на беларускую і зь беларускай на польскую мову. 210015, Віцебск, а/с 18. Т. (у Віцебску): 33-49-21

Малады мужчына з вышыйшай філялягічнай адукацыяй і веданнем польскай мовы шукае працу. Т. (у Віцебску): 33-49-21

тэлефон

Прадаю тэлефон-АВН новы, чорнага колеру. Т.: 262-36-22 (увечары). Алеся

РЕХА

беларуская інтэрнэт-газета

Чытайце: - інтэрвію з легендарным Міронам,
- беларусы вярнуліся з Косава,
- "лясныя браты".

WWW.RECHA.ORG

Прыватныя абвесткі

вітаны

Уладзімер Гундару з "Варуты" з Баранавіч. З Новым годам Вас, з новым шчасцем! Міхась

Дзядзіку Алеся, я Вас вельмі паважаю, але ня трэба біцца. З днём народзінай! Мыш

Сліннага філяяга і аматара добра гіша Тарасава Алеся віншу і хадаю! Э ѿбіц "сто"!!! Лякс

Валька Дрозд, віншу цібце са съвятам — Днём юр'ястай!

Віншум берда Андрэя Мельнікова з днём народзінай! Дзядзік з новы альбом — гэта крута! Любім, чакаем, натхнемся табой! Скуты малага Палесця

Жытло

Здыму кватру ў аднін пакой да 60 у.а. Т.: 249-89-48. Тэлефанаваць ад 22-й да 10-й. Андэй

Здыму кватру ў пакой у Менску. Дряку! Т.: 240-00-38 (пасля 18-й). Вадзім

іздзі

Беларусь будзе беларускай! Белы Легіён. Пэйдж.: 207-00-00, а/б.4979

Сібара! Мін вельмі не хапае цябе! Мне патрэбна твая дапамога! Алены

Ня верце аўг'яве з адрасам 220089, Менск, а/с 122 (праца

КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРЫВАТНAY АБВЕСТКИ

Запішыце гэты купон, і мы надрукунем Вашу абвестку (на больш за 15 слоў) бесплатна! 220050, Менск, а/с 537

Тэкст

Імя і прозвішча
Адрес, тэлефон

Граждан — будзе!

у "НН" № 49 быў зъмешчаны фэльетон "Бацька — будзе!" за подпісам Граждана, славянін-патрыёта. Адразу ж на адрас газэты прыйшло некалькі допісаў, зь якімі мы вас, шаноўныя чытачы, і знаёмімі.

Ад Граждана. Я проста вазмушчон! I хоць я не славянін-патрыёт, але я ня пазволю, каб Граждан, які лічыць сябе славянін-патрыётом, нам падкаваў, што праз то гадоў да нас пабягучы маскалі хлеба прасіць. Я сёньня сам чатастка ня ем і іншым не даю, таму і праз то гадоў нікому нічога ня дам!

Ваш тутэйшы Граждан

Ад Сабакі. Дзе гэта на нашай бульбе з салам вырас такі Граждан, дык яшча славянін-патрыёт, які ведае, як мы будзем жыць праз то гадоў? Я ня ведае, дзе і з кім буду начаваць заутра. А ён нам гавэндзіць пра ўсю Беларусь. Яшчэ і азывае нас наеўкі маргіналамі. Мы арыгіналы, і гэта ведаюць сябе эўрапейскія Сабакі і тутэйшыя Гражданы. Гэты Граждан-патрыёт бачыць Беларусь праз то гадоў на то, што без Граждана і Сабакі, але і без Шніпа з жэншчынамі, бяз Глебуса з глябусятыкам... Навошта тады нам наеўкі цэнтар Эўропы, калі па наших гародах будуць бегаць галодныя маскалі і прасіць у нас хлеба, бо няма ім дзе вады папіц і перанаставаць? Навошта? Я не разумею!

Ваш Сабака

Ад Бацькі. Дзякую ўсім і асабліва Граждану, які славянін-патрыёт, за то, што не забываеся пра мяне. I я ж не забываюся пра вас. Я ўсё бачу і ўсё чую, бо я ваш бацька. Я вас парадаі, і калі траба будзе, я вас і праз то гадоў з-пад замлі дастану. Вы ж так украсілі мяне, што аж сълёзы на маіх вачаняхіх іскрацаць. Пажару на бойцяся, бо сълёзы-мае благародныя. Сабак я ня вельмі жалую, але і яны маюць права разам з Гражданамі на дастойную жызньню пры дваццаці другім стацяці. I яшчэ — вы там глядзіце, Шніпа ня крӯздзіце, не заціскайце яго, бо ён хлапчук хоць і вусаты, але яшчэ ня лысы.

Ваш Бацька

Прадаю:
Кнігі — поштой: М. Раманюк "Беларускія народныя крыкі", З. Пазныяк "Глёрыя Патрыя", зб. тв. У. Каракевіча ў 8 т. і інші.
Вышлю катаёт: 220030, Менск-30, а/с 195, Януш; <http://book2002.narod.ru>; jancit@tut.by; Тел.: 258-43-54.

ПРАКАТ
беларускамоўнага відэа
на выставе ТБМ
(Румянцава, 13, тэл. 213-43-52)

Паштовая скрынка

Яўгену Б. зь Берасця. Матэрэялы пра Ваша звальненіне з універсітetu передадома ў Архію найноўшай гісторыі.

Уладзіку Г. з Страсбургу. Не газэтныя рэчы дасылаецце нам. Напішце лепш книгу на тэму гамафобіі.

Міхасю М. з Баранавічаў. Інфармацыя пра канфэрэнцыю дайшла да нас запознана.

Зыміту П. з Кастрычніку. Дзякую, што Вашым стараннем у вёсцы з'явілася яшчэ адна падпісчыца "НН". Дзе дзве, там і трэці. Вашае апавяданне "Сівечкі" недасканалае. Вы б адклялі яго на падыгоду-год, а пасля перагыталаі, зірнілі на яго іншымі вачымы ды перапрацаўвалі. Што ж да тэлепраграмы, ды? Вы па ёй зможаце адсочваць спартовыя перадачы.

Яўгену Б. зь Менску. Артыкул пра джаз траба дапрацаваць. Мала ў ім фактаў, зашмат эмоцый. Больш бесстороннасць!

Вадзіму III. з Навасёлкай. "Закат над балотам" атрымаўся крыху зацягнуты і занадта ўжо раскрыты — увесі падтэкст на паверхні. У алегорыях так не павінна быць. Думка аўтара мусіць толькі праблі